

YÖK/DÜNYA BANKASI ENDÜSTRİYEL EĞİTİM PROJESİ UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Gülsün ATANUR BASKAN

ÖZET

Bu araştırma, YÖK ve Dünya Bankası ile ortaklaşa yürütülen "Meslek Yüksekokulları Endüstriyel Eğitim Projesi" uygulamalar sonucunda meslek yüksekokullarında ne gibi değişimler ve gelişmeler olduğunu saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma I. ve II. Endüstriyel Eğitim Projesi kapsamındaki 28 meslek yüksekokullu ile bu okulların bina, donanım, yönetici eğitim öğretim elemanı yetiştirme gereksinimleri ile sınırlıdır. Araştırma, varolan durumu irdelemeyi amaçlamıştır. Sorunlara yönelik bir "model geliştirme" amacı güdülmektedir. Araştırma'da yöneticilerin tümüne, öğretim elemanlarının ise % 10'una anket gönderilmiştir. Bulgular gözden geçirildiğinde proje kapsamındaki okullarda yenilenme yönünde ciddi atılımlar yapıldığı dikkat çekmektedir. Bina ve donanım ihtiyaçlarının büyük ölçüde giderildiği, 152 yeni öğretim elemanının yurtdışında eğitimlerinin sağlandığı ancak yurtdışında yetiştirilen elemanların yaklaşık % 25'ini mecburi hizmet bitiminde görevden ayrılmaları ve bu olguyu engelleyici önlemlerin alınmaması ve yerel danışma kurullarının istendiği ölçüde etkin olamaması gibi noktalar, eksiklikler olarak vurgulanabilir. Bunun yanı sıra, mezunların istihdamı, Türkiye'nin içinde bulunduğu işsizliğe ilişkin sorunlar gözönüne alındığı takdirde ümit verici bir tablo oluşturmaktadır. Önerileri ise şu ana başlıklar altında toplamak mümkündür. Yöneticilerin, gerek projenin amaçları doğrultusundaki,

gerekse nitelikli öğretim elemanlarını tutmak ve yenilerinin bu okullara çekilmesindeki çabalarının yoğunlaştırılması gerektiği düşünülmektedir. Yerel danışma kurullarının daha aktif hale getirilmesi ve buna paralel olarak, işverenlerin bilinçlendirilmesine yönelik çalışmaların sürdürülmesinin yararlı olacağı kanaati taşınmaktadır.

ÖNSÖZ

Dünya yükseköğretim tarihi incelendiğinde, yükseköğretimin sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmelere paralel olarak yapısal ve fonksiyonel değişikliklere uğradığı görülmektedir. Bu değişim sürecinde kısa süreli yükseköğretim kurumlarının (short-cycle higher education) da önemli bir yeri vardır.

XX. yüzyılda, özellikle II. Dünya Savaşından sonra “üniversite dışı sektör” olarak adlandırılan bu tür yükseköğretim kurumları hem artan yükseköğretim talebini hem de ara insangücü talebini karşılamak üzere pekçok ülkede geniş ölçüde yayılmışlardır.

Günümüzde, Avusturya ve İtalya dışında yükseköğretimin sağlandığı tek kuruluşların üniversiteler olduğu hiçbir OECD ülkesi yoktur. Her yerde üniversitelerden farklı yasal düzenlemelerle kurulan ve finansman, seçicilik, araştırma yönelimi, öğretim süresi, konu dağılımı, çalışanların maaş ve hizmet olanakları, statüsü, verilen belgelerin ve mezunların istihdam biçimleri gibi çeşitli açılardan üniversitelerden farklı olan üniversite dışı kuruluşlar vardır.

MYO’larının 1981’den sonra yeni bir anlayışla ele alınmasında, 1980 sonrası uygulamaya konulan ihracata dayalı endüstrileşme stratejilerinin önemli rol oynadığı vurgulanabilir. Çünkü, böyle bir modelin başarıya ulaşmasında, endüstriyel büyümede kilit rolü oynayan yüksek teknisyen düzeyindeki ara insangücü yaşamsal öneme sahiptir. Nitekim 1980 sonrası dönemde güncellik kazanan ara insangücü konusu, kalkınma planları, iş adamları ve bilim çevreleri tarafından daha sık vurgulanır olmuştur. İşte bu görüş birliği, 1981 sonrasında üniversite çatısı altında ve onun desteğiyle MYO olgusunun ivme kazanmasına yol açmıştır. Bu hareketin gelişmesinde, YÖK’ün planlı çabaları, kamu kaynaklarına ek olarak sağlanan proje bazında Dünya Bankası finansmanı ve yerel taleplerin önemli rol oynadığı söylenebilir.

Araştırmanın her aşamasında büyük desteklerini gördüğüm **Prof. Dr. Saim Kaptan**’a, araştırmanın değişik aşamalarında yardımlarından ötürü sevgili kardeşim, değerli meslekdaşım **Doç. Dr. Yüksel Kavak**’a şükranlarımı ifade etmem son derece güç.

Verilerin çözümlenmesinde ve istatistiksel analizlerin bilgisayarda yürütülmesindeki katkıları için **Doç. Dr. Yıldır Atakurt**’a teşekkür ederim.

Araştırma metninin oluşmasında gösterdiği ilgi ve titiz çalışmalarından dolayı sevgili arkadaşım **Mevlûdiye Özdemir** ve **Nuran Işık**’a teşekkür ederim.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde önce problem durumu çerçevesinde, kısa süreli yükseköğretim (KSYÖK) uygulamalarının ulusal ve evrensel düzeyde tarihi gelişmelerine yer verilecek ardından araştırmamanın amacı, önemi, sayılılar, sınırlamalar, tanımlar ve kısaltmalar yer alacaktır.

Problem Durumu

Dünya yükseköğretim tarihi incelendiğinde, toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmelerine paralel olarak, yükseköğretim kurumlarının da önemli yapısal ve işlevsel değişikliklere uğradığı görülür. Bu değişimler sonucu oluşan yükseköğretim türlerinden biri de kısa süreli yükseköğretim kurumlarıdır (KSYÖK). Bu tür kurumların başlangıcı XX. yüzyılın ilk yıllarına uzanmaktadır. Kerr'e göre (Karasar, 1981: 22): "Yükseköğretim geleneksel olarak, toplumun elit kesimine hizmet etmek amacıyla kurulmuş, sonra orta tabakaya da hizmet götürmeye başlamış; şimdi ise, sosyal ve ekonomik özgeçmişine bakmadan, herkese hizmet etmek durumundadır". Bu bir bakıma, "elit" sistemden "kitle" eğitimine geçiştir. Bu geçişi zorunlu kılan faktörlerin arasında:

1. Fırsat eşitliği,
2. Yükseköğretime talebin artması,
3. Endüstrileşmiş toplumun hızla değişen insan gücü gereksinimi sayılabilir (Furth, 1973: 13).

Kitle eğitimine geçiş, daha çok üniversite dışı sektörlerde sağlanan genişleme ile karşılanmaya çalışılmıştır. Böylece, özellikle II. Dünya Savaşından sonra birçok ülkede üniversitelerin dışında, ara insangücü yetiştirmeye yönelik meslek okullarından oluşan ikinci bir yükseköğretim sektörü meydana gelmiştir (II. Uluslar arası... 1989:20). Nitekim bugün KSYÖK'ndaki öğrenci sayıları, ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, toplam yükseköğretim içinde önemli bir pay oluşturmaktadır. Örneğin, 1986-87 öğretim yılında toplam yükseköğretim içinde KSYÖK'nın payı; ABD'de % 38.5, Norveç'te % 65.4, Fransa'da % 19.8, Belçika'da % 45.2, Avustralya'da % 28.3 ve Kanada'da % 28.4'tür. (Tablo: 1).

OECD ülkelerinde 1960'lı yıllarda hızla yayılan ve ülkelere göre değişik işlev ve amaçlara sahip KSYÖK'nın işlevleri 4 başlık altında toplanmaktadır (Furth, 1973: 21-22).

1. Yükseköğrenim için artan sayısal baskı ve sosyal talebi karşılamak,
2. Fırsat eşitliği sağlamak. Bu tür kurumlar, geniş coğrafi alana yayılma, kısa süreli kurs ve giriş kolaylıkları gibi özellikleri nedeniyle, farklı sosyal grup ve sosyal sınıftaki bireylere eğitim fırsatı verirler.

3. İnsangücü gereksinimlerini karşılamak. Üniversiteler ili ortaöğretim kurumlarının arasındaki eleman açığına cevap vermek. Bu kurumlarını, insangücü arzı fonksiyonu Avrupa'daki okullarda sürekli ön sırayı almıştır.

4. Yenilikler kurumu. Geleneksel uygulamalar içinde yerine getirilmesi güç olan fonksiyonları üstlenmek. Bunlardan bazıları; sürekli eğitim (yetişkin eğitimi, yeniden eğitim), bölgesel kalkınmaya katılma, çeşitli toplum hizmetleridir.

Karasar'a göre (1981:27); bu amaçlardan hangisinin ya da hangilerinin benimsendiğine bağlı olarak, tek ya da çok amaçlı ön lisans modelleri geliştirilmiş, bu girişimler hangi kesimden gelmişse, o kuruma yakın olmuşlardır.

TABLO: 1
Bazı Ülkelerde, KSYÖK'deki Öğrencinin Toplam Yükseköğretim Öğrencilerine Oranı

Ülkeler	1960-61 Yüzde	1986-87 Yüzde
Avustralya	-	28.3
Belçika	41.0	45.2
Kanada	-	28.4
Finlandiya	14.7	32.0
Fransa	14.1	19.8
Almanya	17.3	13.5
Japonya	11.5	18.5
Hollanda	41.7	54.8
Norveç	-	65.4
İspanya	36.9	-
İsveç	11.2	62.3
Türkiye	-	11.4
İngiltere	49.8	39.9
ABD	12.6	38.5
Yugoslavya	22.5	16.3

Kaynak: 1. OECD, Short-Cycle Higher Education. Paris: 1973:396

2. OECD, Education in OECD Countries 1986-87.

Bazı Ülkelerdeki Kısa Süreli Yükseköğretim Uygulamaları

Bu alt bölümde, ABD, Japonya ve Norveç uygulamaları gözden geçirilecektir.

Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri'nde yükseköğretimin üniversiteler dışındaki ikinci sektörü; Junior College, Community College ve Technical College gibi adlarla anılan iki yıllık kolejlerdir.

Junior College kavramı, genellikle iki yıllık özel denetimli kurumları içermektedir.

1930'lara kadar, lisans programlarının ilk basamağı olarak genel eğitim ve transfer programları ağırlık kazanmıştır. Bu tarihten itibaren, endüstrileşme ve iş dünyasındaki gelişmelere paralel olarak eğitilmiş teknisyen ihtiyacını karşılamak amacıyla mesleki ve teknik eğitim programları önem kazanmaya başlamış ve mesleki eğitim birçok Junior Kolej'in temel görevleri arasında yer almıştır.

İkinci Dünya Savaşından sonra, genel eğitim, transfer, rehberlik ve mesleki eğitim fonksiyonlarına ek olarak "toplum hizmetleri" fonksiyonu önem kazanmaya başlamıştır. Böylece, Junior Kolejlerin hizmet alanı giderek genişlemiş ve hizmetleri çeşitlenmiştir.

Toplum hayatına ve gelişmesine katılma yönündeki eğilimler Junior Kolej kavramında da değişime yol açmıştır. Nitekim, XX. yüzyılın ortalarında Public Comprehensive Community College basat model olmuştur (Diener, 1985: 91-95).

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki iki yıllık kolej hareketinin II. Dünya savaşından sonraki gelişiminde 1947 yılında yayımlanan "Truman Komisyonu" raporunun önemli bir yeri bulunmaktadır. Amerikan yükseköğretiminde reform yapmayı amaçlayan bu raporun temel taşı iki yıllık kolejlerdir. Truman Komisyonu; "herkese eşitlik" ülküsünün bir gereği olarak Amerikan yükseköğretiminin kapılarını bu okullar aracılığıyla topluma tüm üyelerine açmayı öngörüyordu. Komisyon raporuna göre; "Eğitim fırsatlarını yaygınlaştırmak ve çeşitlendirmek için bu kolejlerin sayısı hızla artırılmalıydı". Ayrıca, bu kolejlerin toplumla içiçe olmaları ve topluma geniş hizmet sunmaları öngörülerek, adlarının "Community College" olması öneriliyordu.

Truman Komisyonu'nun, demokraside anahtar rol oynayan genel eğitim ihmal edilmeden, orta düzey insangücü yetiştirme önerisi Amerikan toplumunda büyük ilgi toplamış ve geniş halk desteğiyle iki yıllık kolejler, mesleki-teknik eğitim ve genel eğitimi kaynaştıran kurumlar olarak ortaya çıkıp gelişmişlerdir (Kaya, 1983:126-30).

"Amerikan yaşam felsefesinin eğitime yansması olan bölge kolejleri (Community College), demokratik (yararlanma kolaylığı olan: ucuz, yakın, açık giriş vb.), komprehensif (farklı nitelikte ve gereksinimdeki bireylere uygun farkları programları olan), yerel (yerel kontrollü, destekli ve hizmeti daha çok çevreye dönük), yaşamboyu eğitime dönük ve farklı koşullara uyumu kolay olması gibi temel niteliklere sahiptir. Temelde yalnızca klasik üniversite eğitim olmayıp topyekün toplum kalkınmasına hizmet güdüsü vardır" (Karasar, 1981: 37).

Tonkin ve Edwards'a göre (1987:127-28); Community Kolejler ekonomik gelişmeye hizmet olarak yerel gereksinimleri karşılama, lisans programlarına hazırlık basamağı oluşturma, yetişkinlerin ortaöğretim eksikliklerini giderme, eğitimin önemini sonradan anlayanlara ikinci bir fırsat tanıma ve ekonomik güçlükleri olanlara eğitim olanağı sağlama gibi çok yönlü işlevlerinin yanısıra, yükseköğretimde standartların korunması konusunda da önemli katkıda bulunmuşlardır. Bu kolejler yükseköğrenim olanaklarını geniş çapta yaygınlaştırırken, çeşitli yüksek prestijli ve

araştırmaya yönelik üniversiteleri, açık kayıtlar döneminde büyük bir öğrenci akımından ve bunun sonucu standartların düşmesi tehlikesinden de korumuştur.

İki yıllık kolejlerin Amerikan toplumundaki yerini ve yükseköğretim içindeki önemini belirtmek için bazı sayısal verilerin incelenmesinde yarar vardır. (American..., 1987:5-9; Kaya, 1983:135-39):

1. 1985-86 öğretim yılında iki yıllık kurumların sayısı 1.525, öğrenci sayısı ise 4 milyon 509 bindir. Bu tür kurumların toplam yükseköğretim içindeki payı, okul sayısı açısından % 45, öğrenci sayısı açısından ise % 36.8'dir.

2. 1960-85 yılları arasında Community Kolejler ve Junior Kolejler, diğer yükseköğretim kurumlarından (4 yıllık) daha hızlı büyümüştür. Bu dönemde, bu tür okulların sayısı yaklaşık üçbuçuk katlık artışla 405'den 1525'e yükselmiş, öğrenci sayısı ise 8 kat artarak 566 binden 4.5 milyona çıkmıştır.

3. İki yıllık kolejler, diplomaya dönük eğitimden daha fazla sayıda yaygın eğitim hizmeti sunmaktadırlar.

4. ABD'de öğrenim gören yabancı öğrencilerin yaklaşık yarısı bu okullara kayıtlıdır (1985-86).

5. İki yıllık kolejler, öğrencilerini 263'ü sağlıkla ilgili olmak üzere 1400 farklı mesleğe hazırlamaktadır (1982-83).

6. Bu okullara kayıtlı bulunan öğrencilerden yarı zamanlıların % 90'ı, tam zamanlıların % 50'si işte çalışmaktadır. Programlar, bu durumu dikkate alacak esnekliğe sahiptirler. Dersler, gece dahil, günün her saatine, hafta sonlarına ve yaz aylarına dağıtılmıştır.

Japonya

İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden bu yana Japonya'da fırsat eşitliği ilkesine dayalı eğitim sistemi hızla yayılıp gelişmiştir. Eğitimdeki bu ilerleme, Japonların eğitime önem veren karakter yapıları ve savaş sonrası hızla gelişen Japon ekonomisinin bireylerin yaşam standartlarını yükseltmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sayede ulusun ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimi sağlanabilmiştir (Outline..., 1987:77). Bu oluşturmaların sonucunda, ABD'deki Community Kolej hareketinden esinlenerek Japon yükseköğretim sistemi içinde gözlenen yeni bir gelişme de Junior Kolej olgusudur.

1960'lardan sonra hızla genişleyen ve kitlesel yükseköğretim dönemine geçen Japonya'da dört tür yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bunlar:

1. Üniversiteler,
2. Junior Kolejler (Junior Colleges)
3. Teknoloji Kolejleri (Colleges of Technology)
4. Özel yetiştirme okulları (Special Training Schools)

Bu okullar, kuruluşları açısından ulusal, yerel ve özel yükseköğretim kurumu niteliğindedir.

1987 yılı verilerine göre Japonya'da; 474 üniversite, 561 Junior Kolej, 62 Teknoloji Koleji ve 3152 özel yetiştirme okulu bulunmaktadır. Bu okullardaki toplam öğrenci sayıları, sırasıyla; 1 milyon 934 bin, 437 bin, 50 bin ve 653 bindir. Junior Kolejlerin % 83.8'i özel, buna karşılık Teknoloji Kolejlerinin sadece % 6.5 özeldir (Education..., March 1988:18-19).

Junior Kolejlerin amacı; çeşitli uzmanlık alanlarında derinlemesine araştırma ve eğitim yapmak ve öğrencilere mesleki ya da pratik yaşam için gerekli becerileri kazandırmaktır. Bu okullara kabul edilebilmek için lise veya eşdeğer bir okulu bitirmek gerekir. Okulların öğretim süresi iki-üç yıldır. Bir Junior Kolej bir veya daha fazla uzmanlık bölümüne sahip olabilir. Teknoloji Kolejleri ise Junior Kolejlerinden farklı bir yapıya sahiptir. Bu okullar, ortaokulların bir uzantısı olup, çeşitli mühendislik ve denizcilik alanlarında 5-5,5 yıllık öğrenim vermektedirler (Outline..., 1989:6-7).

Junior Kolejlerin % 83.8'i (470) özel kuruluştur. Bu okullara devam eden öğrencilerinin toplam (kamu+özel) içindeki payı da, sırasıyla % 72.4 ve % 90.8'dir. Teknoloji Kolejleri ise daha çok ulusal kurumlardır (Education..., March 1988:18-19).

Junior Kolejlerin bir özelliği de kız öğrencilerin fazlalığıdır. 1987 yılı verilere göre, bu okulların öğrencilerinin % 90.8'i (397.274) kızdır. Bu durum, okulların program yapılarını da yönlendiren bir faktör olmuştur. Nitekim öğrencilerin programlara göre dağılımında en büyük payı (% 25.9) ev ekonomisi oluşturmaktadır. Diğer taraftan mühendislik alanları % 5.2 ile çok sınırlı bir yer tutmaktadır. (Karasar, 1981:38).

XXI. yüzyıla hazırlanan Japon toplumunda, endüstri ve istihdam alanlarındaki yapısal değişiklikler, bilgi-yoğun toplumun gelişimi ve çeşitli sektörlerdeki uluslararasılaşma gibi sosyal ve kültürel değişimlere uyum sağlayabilecek bir eğitim sisteminin oluşturulması konusunda 1984 yılında "Eğitim Reformları Ulusal Komitesi" kurulmuştur (Outline..., 1989:77-115).

1987 yılında görev süresi dolan Komite'nin hazırladığı raporların ışığında önümüzdeki yıllarda Japon Eğitim Sisteminde köklük reformların olması beklenmektedir. Reform konusundaki temel ilkelerden birisi yaşam boyu öğrenme sistemine geçilmesidir. Bu sistemin, üniversite ve üniversite dışı yükseköğretim kurumlarının yaşam boyu öğrenim sağlama işlevlerini artırması beklenmektedir.

Norveç

Norveç yükseköğretim sistemi, üniversiteler ile çok sayıdaki küçük kolejlerden oluşmaktadır. Bu kolejlerin çoğunluğu Bölgesel Meslek Yüksek Okulu Kurullarının (Boards of Regional Colleges) çatısı altında örgütlenmişlerdir. Çoğunluğu RC (Regional College) sistemi altında toplanmış olan bu kolejlerin öğretim süresi iki yıldır.

1986 yılı itibariyle, Norveç'te 170 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bunların 25'i özel kuruluştur. Ülkedeki toplam yükseköğretim öğrenci sayısı 94 bindir. Bu öğrencilerin 42 bini üniversite sektöründe, 52 bini de üniversite dışı yükseköğretim kurumları üniversite sektöründen daha hızlı büyümüştür (Norway, 1987:83-84).

Norveç toplumunun sosyal ve siyasal eşitlik inancı, klasik okul geleneklerinin eksikliği, KSYÖK'na her sosyal sınıftan öğrencinin devam etmesi, mesleğe yönelik öğretim ve üniversitelerin büyük merkezlerde toplanmasına karşın KSYÖK'nın ülkenin tümüne yayılması gibi olgular, bu tür kurumlara olan çekiciliğin artmasında önemli rol oynamışlardır. Diğer taraftan yükseköğretim talebinin artması ve merkeziyetçilikten uzaklaşmaya yönelik eğilimler, siyasal baskılara yol açarak yükseköğretimde yapısal değişme ve yenilikleri zorlamıştır (Sorheim, 1973:53-59).

Yukarıdaki gerekçelerin sonucunda gerçekleştirilen reform ile oluşturulan ve KSYÖK'nın çoğunluğunu bünyesinde barındıran RC'lerin Kraliyet Yükseköğretim Komisyonu (The Royal Commission on Post-Secondary Education) tarafından ortaya konulan genel amaçları şunlardır:

1. Sosyal ve coğrafi olarak eğitim fırsatlarını genişletmek,
2. Yükseköğretime ayrılan kaynakların dengeli dağılımını sağlamak,
3. Yükseköğretim ve toplum arasındaki etkileşimi genişletmek. Yeniden ve part-time eğitim vermek, yerel araştırma projelerini geliştirmek, bölgede bilimsel ve mesleki bilgilerin merkezi haline gelmektir.

1960'lı yıllarda Avrupa ülkelerinde gözlenen yükseköğretim reformları için de yeni tip KSYÖK'larının temsilcisi olarak nitelendirilen RC'lerden beklentiler şöyle sıralanmaktadır (Cerych, 1987:7-9).

1. Mesleki yönelimli kısa süreli yükseköğretim vermek ve öğrencileri ileri düzeydeki üniversite eğitimine hazırlamak,
2. Bölgesel sorunlarla doğrudan ilişkili olmak,
3. Sürekli ve yetişkin eğitiminde önemli rol oynamak.

Cerych (1987:7-9), Avrupa yükseköğretim reformlarının birbirleriyle çelişkili gibi görünen birkaç amacı birleştirdiklerine işaret ederek, RC'lerin biri bölgesel düzeyde; daha çok mesleki eğitime yönelik kısa süreli yükseköğrenim vermek, diğeri ise; daha sonra üniversiteye geçişi sağlamak üzere öğrencilere eğitim sunarak üniversitelerin yükünü azaltmak gibi ulusal düzeyde gereksinimleri karşılamaya yönelik iki amacı bulduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, hem amaçların yapısında bulunan çelişkilerden hem de birbirini tutmayan bu iki amaç arasındaki gitgeller nedeniyle uygulama sürecini olumsuz yönde etkilemektedir. Buna rağmen, önerilen önlemler konusunda fikir birliğine ulaşmak çok zor ya da olanaksız olduğundan, bu çelişkili amaçlar da kaçınılmaz görülmektedir.

RC'lerin gelişmesinde Norveç'teki bölgesel kalkınma politikalarının da önemli rolü olmuştur. Bu politikalar çerçevesinde 1968'de kurulan University of Trmsø'nun kuruluşundan sonra RC'lerle ilgili gelişmeler şöyle özetlenebilir (OECD, 1984:22-24):

1. Her ne kadar bu okulların asıl amacı çeşitli mesleklere yönelik kısa süreli eğitim vermek idiyse de, öğretmenlere, yerel sorunlarla ilişkili uygulamalı araştırma yapıları konusunda baskıda bulunulması,
2. 1973'de Rogaland'da kurulan bağımsız araştırma kurumunun Rogaland RC ile yakından ilişkilendirilmesi,
3. Rogaland benzeri kurumların diğer ilçelerde de kurulması (Norland Research, Adger Research vd.) ve RC'lerle ilişkilendirilmesi.

Bu uygulamaların ardından Norveç Bilim Politikası Kurulu, 1982 yılında yayımladığı 6 nolu raporunda, araştırma sonuçlarının yayılmasında RC'lerin rolünü vurgulayarak bu gelişmeleri teşvik etmiştir.

Norveç'te son 10 yıl içinde AR-GE bağışlarından üniversitelere ayrılan payın % 40'a düşmesi endişe ile izlenmektedir. Üniversitelerin, RC'lerdeki araştırma faaliyetlerini, genel araştırma ortamının bir parçası olarak gördükleri takdirde, bölgesel ortamlar için hayati önemi olan konular üzerinde araştırma yapmaya olan yeni ilginin, bu gidişi tersine çevirebileceği ifade edilmektedir (Inventory..., 1985:149).

Merkezi sistemin olmadığı Norveç'te RC'lerin kurucuları, tüm üniversite dışı yükseköğretim kurumlarını kendi çatıları altında toplamayı amaçlamaktadırlar.

Kısa Süreli Yükseköğretimde Türkiye Deneyimleri

Bu alt bölümde, ortaöğretim sonrası kademede ele alınan ara insangücü yetiştirme konusu, 1982 öncesi ve sonrası dönem olmak üzere iki ayrı başlık halinde sunulacaktır.

1982 Öncesinde Kısa Süreli Yükseköğretim Kurumları

Ülkemizde, ortaöğretime dayalı kısa süreli yükseköğretim yoluyla, ekonominin tekniker ihtiyacını karşılamaya yönelik ilk uygulamalar tekniker ve yüksek tekniker okullarıdır.

Tekniker okullarının geçmişi, Nafia idarelerinin (Bayındırlık Müdürlükleri) fen memuru ihtiyacını karşılamak üzere, Paris'teki "Ecole de Conducteur" un örnek alınmasıyla, 1911 yılında kurulan "Kondüktör Mektebi"ne kadar uzanmaktadır. Bu okul 1922 yılında Nafia Fen Mektebi adını almış, 2 yıl olan öğrenim süresi, 1926-27 öğretim yılında 2,5 yıla, 1930 yılında da 3 yıla çıkarılmış. 1937 yılına kadar fen memuru (tekniker) yetiştiren okula, aynı yıl, 3074 sayılı Kanun ile mühendislik bölümü eklenmiş ve adı da teknik okul olmuştur. Teknikerlik bölümü, aynı çatı altında öğretime devam etmiştir. Okul, Bayındırlık Bakanlığı'na bağlı iken, 1941 yılından itibaren 4121 sayılı Kanun'la Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir. 1943-44 öğretim yılından başlayarak, teknikerlik bölümüne Erkek Sanat ve Yapı

Enstitüleri mezunlarının sınavla alınması ilkesi benimsenmiş ve böylece teknikerlik öğretiminin düzeyi yükseltilmiştir (Tekniker Okulları, 1964:6-7).

Ülkemizdeki endüstrileşme çabalarına paralel olarak, tekniker kademesindeki insangücü ihtiyacını karşılamak üzere, 1952 yılından sonra tekniker okulu açma politikaları yoğunluk kazanmıştır. Bu politikalar doğrultusunda, 1952-53 öğretim yılından başlayarak, atölye ve laboratuvarları uygun olan sanat enstitülerinin bünyesinde, öğrenim süresi iki yıl olan Tekniker Okulları açılmıştır. Diğer taraftan, hem çalışarak hayatını kazanmak hem de mesleğinde ilerlemek isteyenler için de 1954-55 öğretim yılından itibaren 3 yıl süreli Akşam Tekniker Okulları açılmıştır (DİE, 1973:XII).

1968-69 öğretim yılında 23 tekniker okulunda 2848 öğrenci ve 110 öğretmen bulunmakta iken (Tablo:2), bu okullar, 1969-70 öğretim yılında kapatılmışlardır. 1965-66 öğretim yılında tekniker okullarını tamamlayıcı nitelikte ve bu okul mezunlarının devam ettiği bir yıl süreli iki yüksek tekniker okulu (Ankara-İstanbul) açılmıştır. 1965-71 yılları arasında öğretim faaliyetlerini sürdüren bu okullar, daha çok, mezunlara yedek subaylık hakkı kazandırmak amacına yönelikti (Karasar, 1981:46).

Karhan'a (1983:2) göre, tekniker ve yüksek tekniker okulu mezunları teknik alanlarda üst kademelere kadar tırmanıp başarılı hizmetler sürdürmüş iseler de, bu okulların devam edememesinin iki temel nedeni vardır. Bunlar:

1. Bu okullar, ortaöğretim düzeyindeki meslek okullarının devamı olarak ortam içinde kurulduklarından yükseköğretim kavramından yoksun kalmışlardır.
2. Bu okul mezunlarına daha üst düzeyde öğrenim görme imkanı sağlanmamış ve bu okullara rağbet azalmıştır.

TABLO: 2
1982 Öncesinde Kısa Süreli Yükseköğretim Kurumlarının (KSYÖK)
Sayısal Görünümü

Öğretim Yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Tekniker Okulları			
1952-53	5	192	-
1962-63	26	3.399	456
1968-69	23	2.848	110
Yüksek Tekniker Okulları			
1965-66	2	865	12
1968-69	2	2.127	76
1971-72	2	213	45
Ön Lisans Okulları			
1974-75	1	1.344	18

1975-76	7	2.813	75
1978-79	1	484	59
YAY-KUR Meslek Yüksek Okulları			
1975-76	24	3.962	75
1977-78	46	10.294	161
1981-82	56	11.740	1.141

Not: Ön Lisans okullarının 6'sı 1977-78 öğretim yılında kapanmıştır.

Kaynak: 1. DİE, Milli Eğitim Hareketleri 1942-72. Ankara: 197

2. DİE, Milli Eğitim İstatistikleri Yükseköğretim 1965-67. Ankara: 1969.

3. DİE, Milli Eğitim İstatistikleri Yükseköğretim 1970-74. Ankara: 1977

4. DİE, Milli Eğitim İstatistikleri Yükseköğretim 1974-78. Ankara: 1980.

Türk yükseköğretim sistemi içinde kısa süreli yükseköğretim uygulamalarının ikinci aşamasını Ön Lisans Yüksek Okulları ve YAYKUR Meslek Yüksek Okulları oluşturmaktadır.

1970'li yılların başından itibaren yükseköğretime olan sosyal talebin giderek artması, sayısal baskının karşılanabilmesi için yeni arayışlara yol açmıştır. İşte bu arayışların sonucunda, 1974 yılında üniversitelerin bünyesinde ön Lisans Yüksek Okulları ve 1975 yılında da MEB'na bağlı olarak YAY-KUR Meslek Yüksek Okulları açılmıştır.

III. Beş Yıllık Kalkınma planında yer alan önlisans kademesi, farklı adlarla da (lisans öncesi, temel bilimler gibi) olsa, 1973 de yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu'na da yansımıştır.

Bu yasal düzenlemeler sonucu, o dönemin Yükseköğretim Kurulu tarafından saptanmış olan önlisans öğretiminin amaçları şunlardı (Kaya, 1984: 397):

1. Bir yandan, öğrencilere, ortaöğretimdeki yetişmeleri yönünden aralarında mevcut seviye farklarını yüksek öğrenim sırasında telafi etme fırsatını vermek,

2. Diğer yandan, ortaöğrenimleri sırasında yükseköğretimin ancak temel öğrenim alanlarına yönelmiş olan öğrencilere, lisans öğreniminin çeşitli dallarından kabiliyetlerine gerçekten uyan birisine tam bir isabetle yönelebileme imkanı sağlamak,

3. Yükseköğrenime girdikleri halde ilk yıllardaki başarı durumları lisans öğrenimi için yeterli bulunmayan veya kısa yoldan hayata atılmak isteyen gençlere, ortaöğretim diploması ile lisans diploması arasında geçerli olacak önlisans seviyesinde bir ara diploma vermek,

4. Yükseköğretimde daha üst öğrenim yolunu ancak belli bir başarı gösterebilenlere açmak suretiyle, ilk yılları çok daha fazla kitlesel olan yükseköğretimin, ileri yıllarına daha çok bireysel eğitim imkanı yaratmak, böylece çalışmayı teşvik ederek yükseköğretimin kalitesini yükseltmek,

Bu amaçlar incelendiğinde, önlisans öğretiminin, öğrencileri, belli bir mesleğe hazırlamak ve/veya lisans programına yönelmek gibi ikili bir görevi yerine getireceği anlaşılmaktadır.

Yukarıda belirtilen düzenlemeler sonucunda 1974 yılından itibaren, Ege Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve MEB bünyesinde YAY-KUR, birbirinden ayrı nitelikleri olan önlisans uygulamalarını başlatmışlardır.

Üniversitelere paralel olarak MEB de kendi bünyesinde kurduğu yaygın Yükseköğretim Kurumu (YAY-KUR) örgün Yükseköğretim Dairesine bağlı olarak, 1975-76 öğretim yılında geniş çaplı bir önlisans uygulaması başlatmıştır. Meslek Yüksek Okulları adı altında başlatılan bu uygulama, iki yıl süreli olup, teknik bilimler, sosyal bilimler ve hayati bilimler bölümlerini içermekte idi. Bu okulların amacı, ara insanlığı yetiştirmektir. Ayrıca, lisans programlarına transfer amaçları bulunmuyordu.

1975-76 öğretim yılında sayıları 24 olan Meslek Yüksek Okulları, 1981-82 öğretim yılında 56'ya yükselmiştir. Aynı yıllarda öğrenci sayısı da 3.962'den 11.740'a çıkmıştır (Tablo: 2).

Karhan'a göre, (1983:3; 1985:4) bu okullar, MEB bünyesinde yeterli bir gelişmeye kavuşmamıştır. Ayrıca, o dönemin üniversiteleri bunlara yardımcı olmuşlar ve bu okullar MEB'mn ortaöğretim felsefesi içinde bocalamışlardır. Bununla birlikte, çevreyle iyi ilişkiler, bunlardan bazılarının gelişmesine ve vasıflı elemanlar yetiştirmesine yol açmıştır.

YAY-KUR bünyesindeki Meslek Yüksek Okulları 2547 sayılı Kanun ve bunu tamamlayan 41 sayılı KHK uyarınca üniversitelere devredilmişler ve bugünkü uygulamaların kaynağını oluşturmuşlardır.

1981 Yükseköğretim Düzenlemesi ve Meslek Yüksek Okulları

1981 yükseköğretim düzenlemesinin temel hedeflerinden birisi de Türk ekonomisinin ara insanlığı ihtiyacını karşılamak amacıyla Meslek Yüksek Okullarına öncelik vermek idi (YÖK, 1982:13). Bu önceliğin gerekçesi, hem ekonominin ara insanlığı ihtiyacını karşılamak hem de bu tür yükseköğretim kurumları kanalıyla daha fazla gence yükseköğrenim olanağı sağlamaktır. Bu hedeflere ulaşabilmek için, 1981 yılından sonra alınan tedbirlerle MYO'larının sayılarının artırılması ve yurt sathına dağılımı, öğrenci kapasitelerinin artırılması, öğretim elemanı temini ve programlardaki çeşitlenme konularında önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Bu gelişmeler, itici gücünü büyük ölçüde üniversiter ortamdan almıştır (Kavak, 1992, ss. 39-40).

Aşağıdaki satırlarda 1983-93 yılları arasını içeren 10 yıllık dönemde MYO'larındaki değişimler sergilenecektir.

1983-93 arasındaki dönemde, 1981 düzenlemesinin ana hedefleri doğrultusunda MYO'larının çoğaltılması ve yurt sathına dağılımında önemli mesafeler alınmıştır. Tablo: 3 incelendiğinde, sözkonusu dönemde okul sayısı 54'den 224'e çıkarak % 314.8 oranında bir artış gerçekleşmiştir. Aynı şekilde, program türlerinde de büyük bir çeşitlenme olmuş, program türü sayısı 24'den 168'e yükselmiştir. Prog-

ram türlerinin bir bölümü (5'den fazla okulda uygulanan) Tablo: 4'de, tüm program çeşitleri ise Ek-2'de yer almaktadır. Bu çeşitlenme, MYO'larının çok çeşitli meslek alanlarına eleman yetiştirmeye başladığını gösterir.

Yine, MYO'larında uzmanlaşma doğrultusunda bir eğilim görülmektedir. Tablo: 5 incelendiğinde, 83-84 öğretim yılında uzmanlaşmaya yönelik MYO türü yok iken, 93-94'de bu alanda da önemli bir çeşitlenme dikkati çekiyor. Özellikle, SHMYO, TBMYO, SBMYO ve İlahiyat MYO'larının devreye girmesi bu çeşitlenme ve uzmanlaşmaya yönelmede önemli bir rol oynamıştır.

TABLO: 3
MYO Sayısı ve Program Türleri Yönünden Gelişmeler

YILLAR	OKUL SAYISI	PROGRAM TÜRÜ
1983-84	54	24
1993-94	224	168
Değişim (%)	314.8	600.0

KAYNAK: ÖSYM. İkinci Basamak Sınav Kılavuzu: 1983 ve 1993.

TABLO: 5
MYO Türlerindeki Gelişmelerin Dağılımı

YILLAR	MYO	Teknik Bilimler MYO	Sosyal Bilimler MYO	Sağlık Hizmetleri MYO	İlahiyat MYO	TOPLAM
1983-84	54	-	-	-	-	54
1993-94	139	5	5	71	4	224

KAYNAK: ÖSYM ikinci Basamak Sınav Kılavuzu. 1983 ve 1993.

TABLO: 4
MESLEK YÜKSEKOKULU PROGRAMLARI (1992)
(5'den fazla olan program türleri)

Programın Adı	1983-84	1993-94
Teknik Programlar		
Bilgisayar Programcılığı	1	22
Elektrik	35	60
Elektronik	7	7
Endüstriyel Elektronik	-	24
Gıda Teknolojisi	-	6
Haberleşme	-	16
Halicilik	-	6

Harita Kadastro	7	17
İklimlendirme-Soğutma	-	13
İnşaat	35	57
Kontrol Sistemleri Teknolojisi	-	14
Maden	5	9
Makine	3	32
Makine-Resim Konstrüksiyon	10	8
Motor	18	25
Seracılık	-	8
Seramik	3	10
Süt ve Süt Ürünleri	-	5
Tarım Alet ve makineleri	-	11
Tekstil	-	10
İktisadi ve İdari Programlar		
Büro Yönetimi ve Sekreterlik	7	15
İşletmecilik	34	41
Muhasebe	41	51
Pazarlama	2	11
Turizm ve Otelcilik	8	30
Sağlık Programları		
Anestezi	-	7
Hemşirelik	-	43
Odiyometri	-	5
Radyoloji	-	14
Dokümantasyon ve Sekreterlik	-	8
Tıbbi Laboratuvar	-	18

MYO'larının öğretim elemanı sayısındaki gelişmeler Tablo:6'da görülmektedir. Tablodaki verilere göre bu okullardaki öğretim elemanı sayısı 83-84'de 480 iken 93-94'de 2.355'e yükselmiştir. Bu yaklaşık 5 katlık bir artışı ifade eder. Öğretim elemanı sayısı bakımından toplam yükseköğretim içindeki pay da % 2.4'den % 5.7'ye yükselmiştir.

TABLO: 6

Meslek-Yüksek Okullarının Öğretim Elemanı Sayısındaki Gelişmeler

YILLAR	MYO (1)	Üniversite Toplamı	Pay (%) (1/2)
1983-84	480	20.333	2.4
1993-94	2.355	41.411	5.7

KAYNAK: ÖSYM. Yükseköğretim İstatistikleri. 1983-84 ve 1993-94 Öğretim Yılları.

Öğrenci sayılarındaki gelişmeler Tablo 7'de görülmektedir. Tablodaki verilere göre, öğrenci sayısı 34 binden 35 bine yükselmiştir. (% 180'lik artış). Toplam yükseköğretim içindeki pay da % 12.3'den % 14.5'e yükselmiştir.

TABLO: 7
MYO'larındaki Öğrenci Sayılarındaki Gelişmeler

YILLAR	MYO	Üniversite*	Pay (%)
		Toplamı	
1983-84	34.560	281.446	12.3
1993-94	95.735	662.056	14.5
Değişim (%)	180.0	135.6	2.2

* Açıköğretim hariç.

KAYNAK: ÖSYM. Yükseköğretim İstatistikleri. 1983-84 ve 1993-94 Öğretim Yılları.

Proje Okullarındaki Gelişmeler

Proje okullarındaki sayısal gelişim Tablo 8'de görülmektedir. Buna göre ilk projede 8 MYO'na yer verilmiş II. Projede ise 20 MYO proje kapsamına alınarak Endüstriyel Eğitim Projesinin yürütüldüğü okul sayısı 24'e ulaşmıştır. Ayrıca MYO ile bağlantıları açısından 3 Teknik Eğitim Fakültesi ve 1 Mesleki Eğitim Fakültesi de proje kapsamına alınmıştır.

TABLO: 8
Proje Kapsamındaki Okul Sayılarına İlişkin Gelişmeler

YILLAR	I. PROJE*	I. PROJE**	TOPLAM
1985-86	8 MYO		8
			24
1988-89		20 MYO+4 Mes. ve Tek. Eğit. Fak.	

* İzmir (Buca), Çankırı, Düzce, İskenderun, İstanbul, Konya, Kırıkkale, Malatya MYO'ları.

** Antalya, Bilecik, Erzincan, Sivas, Mersin, Osmaniye, Batman, Ş. Urfa, Ege, Kayseri, Elazığ, Karadeniz Ereğlisi, Amasya, Gaziantep, Kahramanmaraş, Tekirdağ, Balıkesir, Bursa, Kocaeli, Ordu, Rize. KAYNAK: Proje Dokümanları.

I. Endüstriyel Eğitim Projesi (1985-1988)

Amaç: İhracata yönelik imalat endüstrilerinin ihtiyat duyduğu ara insan gücünü, nitelik ve nicelik bakımından uluslararası standartlara uygun olarak yetiştirmek.

Kapsam: Pilot olarak seçilen 8 Meslek Yüksekokulu kapsama alınmıştır.

Okullar: İzmir (Buca), Çankırı, Düzce, İskenderun, İstanbul, Konya, Kırıkkale, Malatya.

Program Alanları:

- 1- Kontrol ve Enstrumantasyon
- 2- İletişim
- 3- Endüstriyel Elektronik
- 4- Elektrik (4 alt alanda program geliştirildi)
- 5- Makine (2 alt alanda program geliştirildi)
- 6- Tarım (Mekanizasyon ve sulama-drenaj)
- 7- İnşaat (3 alt alanda program geliştirildi)
- 8- Döküm
- 9- İklim ve Soğutma (2 alt alanda program geliştirildi)
- 10- Petrol
- 11- Petrokimya
- 12- Bilgisayar Teknolojisi

Eğitim: 8 Yönetici Eğitimi
200 Öğretmen Eğitimi

Mali Hususlar: Projenin tutarı 32.388.229 Amerikan Dolarıdır. SEGEM ve İstatistik Enstitüsüne ayrılan miktarlar, bu rakamın dışındadır. Proje tutarının % 99'u kullanılmıştır.

II. Endüstriyel Eğitim Projesi (1988-1995)**Amaç:**

1- Mesleki ve Teknik Öğretmen Eğitimi ve Teknisyen Eğitimi Programlarının geliştirilmesi, koordine edilmesi ve uygulanması için Yükseköğretim Kurulu'nun kurumsal kapasitesini güçlendirmek. 2- Endüstrideki teknisyen eksikliğini giderecek hizmet öncesi teknisyen eğitimi programlarını geliştirmek ve artırmak. 3- Mesleki ve teknik öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere, dört fakülteadaki eğitimi genişletmek ve iyileştirmek, bu fakültelerin kurumsal kapasitelerini güçlendirmek.

Kapsam:**A- Meslek Yüksekokulları:**

1-21 Meslek Yüksekokulu kapsama alınmıştır.

Antalya, Bilecik, Erzincan, Sivas, Mersin, Osmaniye, Batman, Ş. Urfa, Ege, Kayseri, Elazığ, Karadeniz Ereğlisi, Amasya, Gaziantep, Kahramanmaraş, Tekirdağ, Balıkesir, Bursa, Kocaeli, Ordu, Rize.

2- Program Alanları:

Kontrol ve Ölçüm Sistemleri, Elektrik, Elektronik Teknolojisi (İletişim "Haberleşme", Bilgisayar Bakım ve Onarımı, Tıbbi Elektronik), Endüstriyel Elektronik, Makine, İklimlendirme/Soğutma, Döküm, Tarım "Mekanizasyon ve Sulama-

Drenaj”, İnşaat, Bilgisayar Teknolojisi, Petrokimya, Petrol, Kimya Teknolojisi, Gıda Teknolojisi, Tekstil Teknolojisi, Ticaret, Yönetim Hizmetleri, Yönetim Yardımcılığı/Sekreterlik, Turizm.

3- Eğitim:

Yukarıda belirtilmiş olan program alanları için 3996 Adam/Aylık bir süre içerisinde yaklaşık 450 öğretmenin ve okul müdürlerinin yurtdışında eğitimleri planlanmıştır.

4- Teçhizat:

21 Meslek Yüksekokulu için toplam 54.6 Milyon Dolarlık teçhizat satın alınacaktır.

B- Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri:

1- Türkiye’de mevcut 4 Mesleki ve Teknik Eğitim Fakültesi kapsama alınmıştır.

Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi

Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi

Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi’dir

2- Program Alanları:

Türkiye’nin meslek ve teknik öğretmen ihtiyacını karşılayacak şekilde belirlenecektir.

3- Eğitim:

Yüksek Lisans (Masters 24, Doktora 12), teknoloji alanlarında 68 ve diğer çeşitli alanlarda 50 olmak üzere öğretim elemanı ve yönetici olmak üzere yaklaşık 154 kişi 2023 Adam/Ay süre ile yurt dışında eğitilecektir.

4- Teçhizat:

Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri için 20.4 Milyon Dolarlık teçhizat satın alınması öngörülmüştür.

Proje Tutarı:

Dünya bankasından sağlanan

110.0 Milyon Dolar

Türk Hükümetince sağlanan

50.0 Milyon Dolar

TOPLAM

160.0 Milyon Dolar

TABLO: 9
Proje Kapsamındaki Okulların Öğretim Elemanı ve Öğrenci Sayılarındaki Gelişmeler

YILLAR	Öğretim Elemanı Sayısı	Öğrenci Sayısı
1983-84	205	9750
1993-94	908.0	40.840
Değişim (%)	342.9	318.8

KAYNAK: ÖSYM. **Yükseköğretim İstatistikleri**. 1983-84 ve 1993-94 Öğretim Yılları.

Proje kapsamındaki okulların öğretim elemanı ve öğrenci sayılarına ilişkin dağılımlar Tablo 9'da görülmektedir. Tablodaki verilere göre 1983-84 öğretim yılında 205 olan öğretim elemanı sayısı yaklaşık 3.5 katlık bir artışla 908'e yükselmiştir. Yine öğrenci sayısı 9750 olan öğrenci sayısı 3 katın üzerinde bir artışla 40.000'e ulaşmıştır. Bu verilere göre proje kapsamındaki okullarda ki öğrenci kapasitesindeki genişleme toplam MYO'daki genişlemeden daha fazla olmuştur.

Türkiye'nin Ara İnsangücü İhtiyacına Bakış

Ülkemizde ara insangücü kavramının değişik biçimlerde algılanması ile ilgili sınırlılıklar da gözönünde bulundurularak, kalkınma planlarında yer alan ara insangücü ihtiyaçları ve bunların karşılanmasına yönelik tedbir ve görüşler aşağıda özetlenmektedir:

1. Yalnız kamu sektöründe 1996'da.... teknisyen açığı % 30 (a).... yükselmiştir. Türkiye'de ortalama bir mühendise 1.6 teknisyen düşmektedir. Bu oranın düşük olması mühendislerden yeter verimlilikle yararlanmayı önlemektedir (II. BYKP, 1967:147).

2. 1968-82 döneminde.... teknisyen... sayılarında iktisadi kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek için büyük bir artış gerekmektedir... Orantılı olarak ihtiyaçlarda en büyük artış teknisyenler için olmaktadır.... Eğitim arzını artırıcı tedbirler alınmazsa 1972'de.... teknisyenlerde 34.000.... kişilik bir insangücü açığı belirecektir (II. BYKP, 21967:148-55).

.... yardımcı sağlık personeli seviyesinde büyük bir insangücü açığı vardır.... Sözkonusu insangücü açıkları 15 yılda (1982) kapatılması oldukça güç ve hızlı tedbir alınmasını gerektiren bir durum yaratmaktadır (II. BYKP, 1967:155).

3. Planlı dönemde teknik insangücünde.... teknisyen ve yetişkin işçi düzeylerinde arz, ihtiyacın altında kalmıştır. Aynı durum sağlık alanındaki insangücünde de kendisini göstermekte... hemşire, sağlık memuru ve ebe düzeyinde açık devam ederken... (III. BYKP, 1973:81).

Ön lisansla teknik ve mesleki yardımcı eleman yetiştirilecektir... Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri yeniden düzenlenecek ilk iki yıl sonunda ara

eleman, İktisadi ve Ticari İlimler akademileri aynı şekilde ilk iki yılda yardımcı eleman... yetiştireceklerdir. (II. BYKP, 1973:721).

Beşinci plan döneminde orta seviyeli teknik insan gücünün yetiştirilmesine öncelik verilecektir. Mesleki ve teknik lise ve meslek yüksekokulu çıkışlı teknisyenlerin hedeflere uygun şekilde yetiştirilmesi için bu okulların programlarında gerekli düzenlemeler yapılacaktır (V. BYKP, 1985:139).

Beşinci Beş Yıllık Plan döneminde, eczacılar dışındaki sağlık personeli, elektrik, elektronik, bilgisayar... teknisyenleri yetiştirilmesine ağırlık verilecek, bu alanlardaki insan gücü açıklarının kapatılmasına çalışılacaktır (V. BYKP, 1985: 140).

Çeşitli alanlarda kalkınmanın gerektirdiği ara insan gücünün yetiştirilebilmesi için teknisyen eğitimine hızla başlaması sağlanacaktır (V. BYKP, 1985: 140)

5. ... Meslek yüksekokulları ve meslek liselerinde orta düzeyde vasıflı insan gücü yetiştirilmeye... devam edilecektir... Elektronik, bilgisayar, turizm, hemşirelik, sağlık teknisyenliği alanlarına öncelik verilecektir (VI. BYKP, 1989:298).

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi, planlı dönem boyunca orta nitelikte insan gücü, teknisyen, yardımcı sağlık personeli, teknik ve mesleki yardımcı eleman, orta düzeyde insan gücü gibi farklı kavramlarla da olsa, özellikle teknik ve sağlık alanlarındaki ara insan gücü ihtiyacı vurgulanagelmiştir.

Bu kademedeki insan gücü ihtiyacı, genellikle mesleki-teknik orta öğretim kurumları ile eşleştirilmiş, III. BYKP ile birlikte “ön lisans” kademeleri de devreye girmiştir. Nitekim bu konu, Çıracılık ve Mesleki-Teknik Eğitim Konseyi Raporunda da (MEB, 1990:91) ele alınmış ve “Bir taraftan ara insan gücü yetiştirme görevi ortaöğretim seviyesinde ele alınırken, diğer taraftan üniversitelerin iki yıllık meslek yüksekokullarına ara insan yetiştirme görevi vermeleri...” meslek kademelerinde ikileme yol açan bir uygulama olarak değerlendirilmiştir. Özellikle V. ve VI. BYKP’lerinde, ara insan gücü projeksiyonları MYO kontenjanları da gözönünde bulundurulmuş yapılmıştır. Bir başka ifadeyle, MYO’ları V. BYKP dönemi başından itibaren insan gücü planlamasında yükseköğretimde ikinci bir sektör olarak yerlerini almışlardır (Kavak, 1992, s. 5).

Problem Cümlesi

Araştırmanın temel problemi “Meslek Yüksekokulları Endüstriyel Eğitim Projesi” uygulamaları sonucunda meslek yüksekokullarında ne gibi değişme ve gelişmeler olmuştur?

Alt Problemler

Yukarıdaki ana problem çerçevesinde şu sorulara yanıt aranacaktır. Proje kapsamındaki okullarda Endüstriyel Eğitim Projesi hedefleri doğrultusunda:

1. Bina, donanım ve materyal ihtiyacı,

2. Öğretim elemanı yetiştirme,
3. Yönetici eğitimi,
4. Endüstriye dayalı öğretim,
5. Yerel Danışma Kurulları,
6. Mezunların istihdamı

konularında ne gibi değişme ve gelişmeler olmuştur?

Araştırmanın Önemi

Yukarıda vurgulandığı gibi ihracata dayalı ekonomik politikalar, güçlü bir rekabet için, stratejik nitelik taşıyan ara insangücünün önemini giderek artırmaktadır. Bir başka ifadeyle, izlenen ekonomik politikaların başarısı, diğer faktörlerin yanında MYO'larının işgücü piyasasına arz edeceği ara insangücünün sayı ve niteliği ile de yakından ilişkilidir. Bu nedenle, 1982'den sonra yeni bir anlayışla ele alınan MYO'larının sağlıklı ve hızlı bir biçimde gelişmesi ve yaygınlaşmasında, bu okullarla ilgili araştırmalar önemli ölçüde yol gösterici olabilir. Dünya Bankasından sağlanan kredi ile yürütülen proje uygulamalarının değerlendirilmesi, bir ölçüde, kaynakların ne ölçüde etkin kullanıldığı konusunda ipuçları verebilir. Ayrıca, bu pilot uygulamaların Türkiye genelinde yaygınlaşıp yaygınlaşmayacağı konusunda fikir verebilir.

Sayıtlar

Araştırmanın dayandığı temel sayıtlar şunlardır:

1. Anket yoluyla toplanan veriler, yeterince geçerli ve güvenilirlerdir.
2. Araştırmaya katılanlar evreni temsil edebilirler.

Sınırlamalar

1. Araştırma, I. ve II. Endüstriyel Eğitim Projesi kapsamındaki 28 MYO'larını kapsamaktadır.

2. Araştırma, alt problemlerde ifade edilen konularla (bina ihtiyacı, donanım ihtiyacı, yönetici eğitimi, öğretim elemanı yetiştirme vb.) sınırlıdır.

3. Araştırma, mevcut durumun ortaya konması ve irdelenmesi ile sınırlıdır. Ayrıca, bir "model geliştirme" amacı güdülmektedir.

Tanım ve Kısaltmalar

Araştırmada yer alan bazı kavramların tanımları ile kısaltmalar şöyledir:

Meslek Yüksek Okulu: Belirli mesleklere yönelik ara insangücü yetiştirmeyi amaçlayan 4 yarı yıllık eğitim-öğretim sürdüren bir yüksek öğretim kurumudur (2547 sayılı Kanun, mad. 3/1).

Ön Lisans: Orta öğretime dayalı, en az dört yarı yıllık bir program kapsayan ara insangücü yetiştirmeyi amaçlayan veya lisans öğretiminin ilk kademesini teşkil eden bir yükseköğretimdir (2547 sayılı Kanun, mad. 3/r).

Ara İnsangücü: Meslek Yüksek Okullarından mezun olan ve YÖK tarafından alanlarına göre “tekniker” veya “meslek elemanı” ünvanı verilen işgücünü ifade eder.

Meslek Elemanı: Meslek Yüksek Okullarının İktisadi ve İdari programları ile sağlık programlarından mezun olanlara verilen ünvan.

Endüstriye Dayalı Öğretim: Dünya Bankası/Meslek Yüksek Okulları projesi kapsamındaki okullarda, okul-endüstri ortaklığına dayalı olarak yürütülen eğitim uygulamaları.

Kısaltmalar

YÖK/DB	: Yükseköğretim Kurulu/Dünya Bankası
MYO	: Meslek Yüksek Okulu
KSYÖK	: Kısa Süreli Yükseköğretim Kurumu
SHMYO	: Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu
SBMYO	: Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu
TBMYO	: Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu

II. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma belli bir dönemdeki durum ve eğilimlerin saptanmasına yönelik betimsel bir çalışmadır.

Evren

Araştırmanın evreni, YÖK/Dünya Bankası Endüstriyel Eğitim Projesi 1’ci ve 2’ci dilim kapsamındaki 28 okuldaki yönetici ve öğretim elemanlarıdır. Araştırmada yöneticilerin tümüne anket uygulanmış, öğretim elemanlarının ise random (yansız atama) yöntemi ile % 10’undan bir örneklem grubu oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin, tür ve niteliğine göre, frekans dağılımı, yüzdeler veya aritmetik ortalamalar ile özetlenmiştir.

Gerektiği durumlarda proje içi ve dışı okulların karşılaştırmasında ortalamalarda ya da yüzdeler arası farkların "t" puanı ile test edilmesi tekniği uygulanmış ve sonuçlar tablolar şeklinde özetlenmiştir.

III. BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde alt problemlerdeki sıraya göre, bulgular tablolar ile sunulacak ve kritik noktalar vurgulanarak yorumlara yer verilecektir.

TABLO: 10
Bina İhtiyacının Karşılama Derecesine İlişkin
Görüşlerin Dağılımı

	Öğretim Ele.		Yönetici		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Hiç	3	6.5	2	8.0	5	7.0
Kısmen	15	32.6	8	32.0	23	32.4
Tamamen	28	60.8	15	60.0	43	60.6
TOPLAM	46	100.0	25	100.0	71	100.0

Tablonun incelenmesinden anlaşılacağı gibi, yöneticilerle öğretim üyelerinin verdiği cevaplar arasında kayda değer bir fark yoktur. Örneğin, öğretim üyelerinin yüzde 60.8'i bina ihtiyacı tamamen karşılanmıştır derken, bu oran yöneticiler için yüzde 60'dır.

Yine, öğretim üyelerinin yüzde 32.6'sı bina ihtiyacı kısmen karşılanmıştır görüşünü belirtirken, yöneticilerin yüzde 29.4'ü bu görüşü paylaşmıştır.

Donanım ihtiyacının ne ölçüde karşılanmış olduğu konusundaki görüşler Tablo 11'de özetlenmiştir. Öğretim elemanlarının yüzde 52.2'si bu ihtiyacın tamamen karşılanmış olduğu beyanında bulunur iken yöneticilerin yüzde 60'ı donanım ihtiyacının tamamen karşılanmış olduğunu belirtmiştir.

TABLO: 11
Donanım İhtiyacının Ne Ölçüde Karşılandığına İlişkin
Görüşlerin Dağılımı

	Öğretim Ele.		Yönetici		TOPLAM	
	f	%	F	%	f	%
Hiç	0	0	1	4.0	1	1.4
Kısmen	22	47.8	9	36.0	31	43.7
Tamamen	24	52.2	15	60.0	39	54.9
TOPLAM	46	100.0	25	100.0	71	100.0

Donanım ihtiyacının karşılanması konusunda öğretim üyelerinin hemen iki e-şit gruba ayrılmış olduğu görülüyor. Bunların yüzde 52.2'si bu ihtiyacın tamamen karşılanmış olduğu görüşünde iken, yüzde 47.8'i, donanım ihtiyacının kısmen karşılanmış olduğu görüşündedir. Bu oran yöneticilerde ise yüzde 60'a karşın yüzde 36.0 düzeyindedir.

Yukarıdaki iki ihtiyacın karşılanma düzeyi konusunda da, arada kayda değer denebilecek düzeyde olmasa da ham bilgiler (frekans ve yüzdeler) üzerinde yöneticilerin öğretim üyelerinden daha iyimser olduğu görülmektedir ki, bu da beklenen bir durumdur.

Ders materyallerinin sağlanması konusundaki soruya verilen cevaplar Tablo 12'de görülmektedir. Bu konudaki cevaplar, bundan önceki iki ihtiyacın karşılanmış olma düzeyine göre daha az iyimser olduğunu ortaya koymaktadır. Ekseriyet bu ihtiyacın ancak "kısmen" karşılanmış olduğunu bildirmiştir. Örneğin, yöneticilerin yüzde 84.7'si materyal ihtiyacının ancak kısmen karşılanmış olduğunu belirtmiştir. Öğretim üyelerinde de bu oran yüzde 65.2'dir. Görülen şudur ki, hem yöneticiler, hem de öğretim üyelerine göre ilgili okullarda materyallerin temininde beklentinin gerisinde kalmıştır. Bu konuda, yöneticilerle öğretmenler arasında da oldukça fark olduğu göze çarpmaktadır.

TABLO: 12
Materyal İhtiyacının Ne Ölçüde Karşılandığına
İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	Öğretim Ele.		Yönetici		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Hiç	8	17.4	1	4.0	9	12.6
Kısmen	30	65.2	21	84.0	51	71.8
Tamamen	8	17.4	3	12.0	11	15.6
TOPLAM	46	100.0	25	100.0	71	100.0

Tablo: 1-2 ve 3'ün topluca değerlendirilmesinden;

- Bina ve donanım ihtiyaçlarının büyük ölçüde karşılandığı,
- Materyal (ders araç-gereci, ders notu vb.) ihtiyacının henüz istenilen düzeyde karşılanamadığı,
- Yönetici ve öğretim elemanları gruplarının her üç konudaki (bina, donanım, materyal) görüşlerinin birbirine yakın olduğu sonuçları çıkarılabilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Projenin hedeflerinden birisi de, yeni geliştirilen programları uygulayacak öğretim elemanı yetiştirmek idi. Öğretim elemanı yetiştirme konusundaki sorulara alınan yanıtların dağılımı Tablo: 13 ve 14'de yer almaktadır.

TABLO: 13
Yurtdışına Gönderilen Elemanların Dağılımı

	N	%
Yeni eleman	152	53.1
Eski eleman	134	46.9
TOPLAM	286	100.0

Tablo: 13 incelendiğinde, ankete yanıt veren 25 okulda, öğretim elemanı yetiştirilmek üzere yeni alınan 152 kişi uzun süreli (9 ay) eğitimden geçirilmiş, eski öğretim elemanlarından da toplam 134 kişi kısa süreli (1-4 ay) bir eğitimden geçirilerek, yeni programlara adaptasyonları sağlanmıştır. Her iki eleman grubu (yeniler ve eskiler) birlikte ele alındığında toplam 286 öğretim elemanı yurtdışında (ABD ve İngiltere) 1-9 ay arasında değişen sürelerle öğrenim görmüşlerdir. Tüm üniversite sisteminde olduğu gibi MYO'larında da yurtdışında öğretim elemanı yetiştirme hem uzun süreli hem de oldukça yüksek maliyetli bir tercihtir. Diğer taraftan, yetişmiş elemanların okullarda tutulması da ayrı bir sorundur. Nitekim, yetiştirilen bu elemanların göreve devam durumlarına ilişkin dağılımlar Tablo: 14'de yer almaktadır.

Tablo: 14 incelendiğinde görüleceği gibi; yurt dışında yetiştirilen yeni elemanların 42'sinin (toplam % 27.6'sı) başka kurumlara gittiği görülmektedir. 7-8 yıl içinde yetiştirilen 152 kişiden 42'sinin ayrılması (başka kurumlara gitmesi) proje hedeflerine ulaşmayı önemli ölçüde etkileyecek bir kayıptır. Diğer taraftan bu kayıplar, MYO sisteminin yurt dışında yetişmiş genç öğretim elemanlarını istihdam etmede zorlanacağı yönünde endişeleri akla getirmektedir. Bu bulgular sistemin anahtar öğesi olan öğretim elemanı konusunda; seçme, etkili çalışmalara ihtiyaç bulunduğunu göstermektedir.

TABLO: 14
Yurtdışına Gönderilip Geri Dönen Elemanların İstihdam Durumu

	Geri dönenler	
	N	%
Göreve devam etmekte olan	104	78.8
Proje kapsamında MYO giden	4	1.8
Proje dışı MYO giden	2	0.9
Herhangi bir kuruma giden	42	18.6
TOPLAM	152	100.0

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Hiç kuşkusuz yeni bir MYO yapısı yeni bir anlayışı da beraberinde getirmiştir. Bir başka ifadeyle, MYO'larıyla ilgili bu yeni oluşumun, ancak okul yöneticile-

rinin yetiştirilmesiyle anlam kazanması beklenirdi. Nitekim, bu yeni tip okul anlayışı ve felsefesinin yöneticilere aktarılması, benimsetilmesi ve uygulamaya geçirilmesi için, proje kapsamındaki okul yöneticileri (okul, müdürleri, müdür yardımcıları ve bölüm başkanları) hem yurtiçi hem de yurt dışında kısa süreli toplantı ve gezilerle bir araya getirilmiş, ABD ve İngiltere uygulamaları yerlerinde görülmüş ve yeni okul modelinin tüm yöneticilerle birlikte tartışılması için uygun ortamlar oluşturulmuştur. Yönetici yetiştirme konusundaki etkinliklerin dağılımı Tablo: 15’de sunulmuştur.

TABLO: 15
Yönetici Yetiştirilmesi Konusunda Yapılan
Çalışmaların Dağılımı

Yapılanlar	Yöneticiler	
	N	%
Toplantılar, teknik geziler, yurtiçi ve yurtdışı seminerler yapılmıştır	11	44.0
Yöneticiler biraraya getirilerek ortak sorunlar tartışılarak çözümler aranmıştır	2	8.0
Yöneticiler için yurtiçi ve yurtdışında eğitim çalışmaları düzenlenmiştir	12	48.0
TOPLAM	25	100.0

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Yeni modelde MYO eğitimi, kuram-uygulama bütünlüğünü içeren bir anlayışa sahipti. Buna göre, teorik eğitim okul ortamında, bu eğitimi tamamlayan uygulamalı eğitim de gerçek iş ortamında yürütülecekti. Okulları –iş hayatını bütünleştirmeye yönelik bu model “Endüstriye Dayalı Öğretim” (EDÖ) olarak anılmakta olup, bu bütünleştirmeye sağlayacak bir diğer unsur olarak da “Yerel Danışma Kurulları”nı içermektedir.

Endüstriye Dayalı Öğretime ilişkin ilk soru; “Uygulama için, istenilen niteliklere uygun işyeri bulmakta güçlük çekilmekte midir?” idi. Teknik programlar ile iktisadi ve idari programlar için ayrı ayrı elde edilen bulgular Tablo: 16 ve 17’de sunulmaktadır. Tablolar incelendiğinde, her iki programla ilgili görüşlerin de “ara sıra” seçeneğinde yoğunlaştığı görülüyor. Teknik programlardaki “hemen hemen her zaman” seçeneğindeki görüşlerin % 30’lar düzeyinde olması dikkat çekicidir. Yine iktisadi ve idari programlar alanında, öğretim üyelerinin % 52.2’sinin, yöneticilerin % 36’ının bu soruyu yanıtsız bırakmaları düşündürücüdür.

Diğer taraftan, bu iki programda da yönetici görüşlerinin, öğretim elemanı görüşlerinden daha iyimser olduğu söylenebilir.

Uygulama için işyeri bulmaya ilişkin görüşler topluca değerlendirildiğinde, endüstriye dayalı öğretimin tamamlayıcı unsuru olan işyerlerinin bulunmasında güçlüklerin hala sürdüğü söylenebilir.

Öğrencilerin işyerlerinde hangi sıklıkla denetlendiğine ilişkin bulgular Tablo: 18'de yer almaktadır. Tablodaki dağılımlara göre, öğrencilerin işleri uygulamalarında her dönemde en az bir kez, bazı işyerlerinde ise birkaç kez denetlendiği anlaşılmaktadır. Uygulamaların denetimi, amaca uygunluk açısından büyük önem taşımaktadır.

TABLO: 16
Uygulama İçin İşyeri Bulmakta Güçlük Çekmeye
İlişkin Görüşlerin Dağılımı (Teknik)

	Öğretim Üye		Yönetici		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Yanıtsız	3	6.5	0	0	3	4.2
Hiçbir zaman	0	0	2	8.0	2	2.8
Arasıra	28	60.8	16	64.0	44	62.1
H.H.H.zaman	15	32.6	7	28.0	22	30.9
TOPLAM	46	100.0	25	100	71	100.0

TABLO: 17
Uygulama İçin İşyeri Bulmakta Güçlük Çekmeye
İlişkin Görüşlerin Dağılımı (İktisadi ve İdari)

	Öğretim Üye		Yönetici		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Yanıtsız	24	52.2	9	36.0	33	46.5
Hiçbir zaman	2	4.3	3	12.0	3	4.2
Arasıra	13	28.3	12	48.0	25	35.2
H.H.H.zaman	7	15.2	1	4.0	10	14.1
TOPLAM	46	100.0	25	100.071	100.0	

TABLO: 18
Öğrencilerin Denetlenmesine İlişkin Görüşlerin
Dağılımı

	Öğretim		Yönetici		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Hiç	6	13.0	2	8.0	8	11.3
H.D.En az 1 kez	21	45.6	7	28.0	28	39.4
B.A.Birkaç kez	15	32.6	12	48.0	27	38.0
Sürekli	0	0	0	0	0	0
Diğer	4	8.7	4	16.0	8	11.3
TOPLAM	46	100	25	100	71	100.0

TABLO: 19
Endüstriye Dayalı Öğretimin Amaca Uygunluk Derecesine
İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	Öğretim		Yönetici		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Hiç	2	4.3	0	0	2	2.8
Az	9	19.6	0	0	9	12.7
Orta	28	60.9	21	84.0	49	69.0
Çok	7	15.2	3	12.0	10	14.1
Tam	0	0	1	4.0	1	2.1
TOPLAM	46	100	25	100	71	100.0

Nitekim, uygulamaların ne ölçüde amaca uygunluk olarak yürütüldüğüne ilişkin cevapların dağılımı Tablo: 19'da yer almaktadır. Görüşlerin çoğunluğu "orta" ve ortanın üzerindeki derecelerde toplanmıştır. Her iki grubun da (yönetici ve öğretim elemanları) aynı yönde görüş bildirerek uygulamaların "orta" ve ortanın üzerinde amaca uygunluk olarak yürütüldüğünü belirtmeleri, EDÖ uygulamalarının belli ölçülerde oturmuş olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Okullarla iş hayatı arasındaki ilişkileri geliştirmede kullanılan araçlardan birisi de okul yönetimleri ile ticaret ve sanayi kesimlerinin temsilcilerinden oluşan **Yerel Danışma Kurullarıdır**. Bu tip kurulların oluşumu projenin temel hedeflerinden birisidir. Proje kapsamındaki okulların tamamında kurulan yerel danışma kurullarının, sadece kurulması değil etkili bir biçimde işleme/işletilmesi de önem taşır. Yerel danışma kurullarının işlevlerini ne ölçüde yerine getirdiği sorusuna verilen yanıtların dağılımı Tablo: 20'de verilmektedir. Gerek yönetici, gerekse öğretim elemanı görüşleri yaklaşık yarı yarıya "hiç" ve "kısmen" seçeneklerine dağılmışlardır. Öğretmenlerin yüzde 52.2'sinin ve yöneticilerin yüzde 40'ının yerel danışma kurulunun görevini "hiç" düzeyinde yerine getirdiğini beyan etmiş olması dikkate alınması gereken bir nokta olmalıdır. Bu bulgu, EDÖ'in hayata geçirilmesinde ciddi bir engel oluşturabilir. Yine bu bulgu, iş çevrelerinin, MYO'ları ile bağları geliştirmede ne ölçüde istekli olduklarının bir ifadesi olarak değerlendirilebilir. Ancak, böyle bir bulgu EDÖ uygulamalarının yerleşmesinin çok güç olacağı gibi bir ümitsizliğe de götürmemelidir. Çünkü, iş çevrelerinin de okullarla ortak olmanın kendilerine sağlayacağı yararları görme ve farkedebilmeleri için bir zamana ihtiyaçları bulunduğu da hatırdan çıkarılmamalıdır.

TABLO: 20
Yerel Danışma Kurullarının Görevlerini Yerine
Getirmelerine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	Öğretim		Yönetici		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Hiç	24	52.2	10	40.0	34	47.9
Kısmen	22	47.8	15	60.0	37	52.1
TOPLAM	46	100	25	100	71	100.0

Nitekim, yerel danışma kurullarının daha etkili olabilmesi için alınması gereken önlemler konusundaki görüşler Tablo: 21'de listelenmiştir.

Yönetici ve öğretim elemanlarına göre; yasal düzenlemeler, daha sık toplantı ve seminerler yapılmalı, işyerleri bilinçlendirilmeli ve sistem daha iyi tanıtılmalıdır. Dikkatle incelendiğinde, bu öneriler demeti; en başta okul-endüstri ilişkilerinin yasal temellerinin oluşturulması, iş çevrelerinin bilinçlendirilmesi ve okul ve işletmeler arasında katılımcılık bilincinin geliştirilmesi görüşlerine dayanmaktadır.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Herhangi bir okul sisteminin değerlendirilmesindeki temel göstergelerden birisi de mezunların istihdamıdır. Çok iyi eleman yetiştirmesine karşılık, yetiştirdiği elemanların piyasa değeri olmayan yani **mezunları istihdam** edilmeyen bir okulun büyük ölçüde etkisiz olduğu söylenebilir. Meslek Yüksekokulu mezunlarının, kendi alanlarında iş bulma durumları ve mezuniyetten sonra ne kadar sürede iş bulabildiklerine ilişkin görüşlerin dağılımı Tablo: 22 ve 23'de yer almaktadır. Tablo: 22'nin incelenmesinden, mezunların, yöneticilere göre % 50.6'sının, öğretim elemanlarına göre ise % 41.8'inin kendi alanlarında iş bulabildikleri anlaşılıyor.

TABLO: 21
Yerel Danışma Kurullarının Daha Etkili Olabilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlere İlişkin Görüşler

	Öğretim Üye		Yönetici		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Daha fazla toplantı ve Seminer yapılması gerekir.	4	9.8	4	19.0	8	12.9
Çevrenin ihtiyaçları daha iyi bilinmelidir.	1	2.4	2	9.5	3	4.8
Yasal düzenlemeler Yapılması gerekir.	9	22.0	5	23.8	14	22.6
Bütçe olanaklarının Genişletilmesi gerekir.	4	9.8	2	9.5	6	9.7
İş yerleri bilinçlendirilmeli, yerel yönetimlerle ve sanayi ile iyi ilişkiler kurulmalıdır.	10	24.4	3	14.3	13	21.0
Ulaşım zorluğu ortadan Kaldırılmalıdır.	1	2.4	-	-	1	1.6
Tanıtım daha iyi Yapılmalıdır.	2	4.9	1	4.8	3	4.8
Daha çok katılım Sağlanmalıdır.	1	2.4	-	-	1	1.6
Yöneticiler daha iyi Seçilmelidir.	2	4.9	2	9.5	4	6.5

Gelişme planına uygunluk sağlanmalıdır.	1	2.4	-	-	1	1.6
Amaç daha iyi Tanıtılmalıdır.	1	2.4	-	-	1	1.6
Hizmetiçi eğitimler Verilmelidir.	5	12.2	1	4.8	6	9.7
Yerleşim bölgeleri daha iyi seçilmelidir.	-	-	1	4.8	1	1.6
TOPLAM	41	100.0	21	100.0	62	100.0

TABLO: 22
Mezunların İş Bulma Durumlarına İlişkin
Görüşlerin Dağılımı

	Ort.	St. Sap.	Min.	Max.	n
Öğretim Elemanı	41.77	30.59	0	90	46
Yönetici	50.65	27.17	0	90	25
TOPLUM	44.92	29.45	0	90	71

Mezunların ne kadar süre içinde iş bulabildiklerine ilişkin görüşlerin dağılımı ise Tablo: 23'de yer almaktadır. Tablodaki dağılımına göre; en kısa sürede iş bulabilen grup olarak bilgisayar (yaklaşık 3 ay) programlardan mezun olanlar görülmektedir. Bunu; makine, işletme ve muhasebe programları (yaklaşık 6-7 ay) izlemektedir. Diğer taraftan iş bulma süresi uzayan (10-18 ay) gruplar arasında, motor ve döküm gibi teknik alanlarla, sosyal bilgiler ve pazarlama programları yer almaktadır.

Yönetici ve öğretim elemanlarının önemli gördüğü diğer önerileri ise Tablo: 24'de yer almaktadır. Bu öneriler arasında dikkati çeken birkaç konu arasından şunlar vurgulanabilir: müfredat programlarının yeniden gözden geçirilmesi, öğretim elemanı seçiminde eleman eksikliğinin giderilmesi, malzeme ihtiyaçlarının karşılanması ve sistemin işleyişi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması.

Tablo: 23
Mezunların İş Bluma Sürelerine İlişkin Görüşlerin Programlara
Göre Dağılımı

Program Adı	Öğretim Elemanları						Yönetici				
	Ort.	St. Sap.	Min.	Max.	n		Ort.	St. Sap.	Min.	Max.	n
İNŞAAT	8.60	4.40	2.90	16.20	9		5.27	3.11	2.3	8.50	3.00
BİLGİSAYAR	2.90	0.00	2.90	2.90	1		-	-	-	-	-
MAKİNE	5.90	2.82	3.50	11.10	7		6.70	3.92	3.00	10.80	3.00
İŞLETME	6.48	4.61	2.30	11.70	4		2.30	0	2.30	2.30	1.00
MUHASEBE	6.53	4.37	2.30	12.60	4		2.30	0	2.30	2.30	1.00
ELEKTRİK	8.84	3.51	5.40	18.00	10		6.60	2.21	3.40	8.50	4.00
MOTOR	16.70	0.00	16.70	16.70	1		-	-	-	-	-
RAFİNERİ	15.00	3.54	12.50	17.50	2		16.10	0	16.10	16.10	1.00
END. ELEKT.	7.78	2.78	4.00	10.50	4		8.47	5.61	3.40	14.50	3.00
HARİTA	7.10	0.00	7.10	7.10	1		-	-	-	-	-
KONTROL	7.10	0.00	7.10	7.10	1		-	-	-	-	-
DÖKÜM	16.90	0.00	16.90	16.90	1		-	-	-	-	-
TEKSTİL	7.50	0.00	7.50	7.50	1		-	-	-	-	-
SOSYAL BİL.	13.60	0.00	13.60	13.60	1		-	-	-	-	-
PAZARLAMA	18.60	0.00	18.00	18.00	1		-	-	-	-	-

TABLO: 24
Yönetici ve Öğretim Elemanlarının Diğer
Görüş ve Önerileri

Geniş ve Öneriler	Öğretim Ele.		Yönetici		Genel	
	n	%	n	%	n	%
EDÖ süresinde öğrenciler Sigortalı	2	5.7	1	5.3	3	5.6
Yasal düzenlemeler yapılmalı	2	5.7	5	26.3	7	13.0
Teknik eleman eksikliği Giderilmeli	4	11.4	1	5.3	5	9.3
Malzeme sorunu çözümlenmeli	4	11.4	2	10.5	6	11.1
Ekonomik sorunlar giderilmeli	5	14.3	2	10.5	7	13.0
Okul-İşyeri iletişim eksikliği giderilmelidir	2	5.7	2	10.5	4	7.4
Toplantı ve seminerler Düzenlenmelidir	2	5.7	1	5.3	3	5.6
Müfredat programı tekrar ele alınmalıdır	8	22.9	2	10.5	10	18.5
Öğretim elemanlarının seçiminde daha dikkatli olunmalı	6	17.1	3	15.8	9	16.7
TOPLAM	35	100.019	100.054	100.054	100.0	100.0

IV. ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, özet sonuç ve öneriler sunulacaktır.

Özet

Araştırma bulguları şöyle özetlenebilir:

1. Hem yönetici hem de öğretim elemanı görüşlerine göre; okulların bina ve donanım ihtiyaçlarına büyük ölçüde karşılandığı buna karşılık materyal ihtiyacının istenilen düzeyde karşılanmadığı görülmektedir.

2. 134 eski, 152 yeni öğretim elemanının değişik sürelerle yurtdışında eğitildiği görülmektedir. Ancak bu elemanların okullarda sürekli istihdamlarının sağlanması gerekmektedir.

3. Hem tüm yöneticiler (okul müdürleri, müdür yardımcıları, bölüm başkanları) değişik süreli hizmetçi eğitimden geçirilmişlerdir.

4. Endüstriye Dayalı Öğretim uygulamalarında:

a. İşyeri bulmakta teknik alanlarda “ arasıra”, iktisadi ve idari programlarda “belirsizlik” göze çarpmaktadır.

b. Öğrencilerin, uygulama dönemlerinde, genellikle 1-2 kez denetlendikleri görülüyor.

c. EDÖ uygulamalarının “orta” derecede “amaca dönük” oldukları ifade edilmektedir.

5. Yerel Danışma Kurullarının görevlerini yerine getirme derecesine ilişkin yanıtlar, “hiç” ve “kısmen” seçeneklerinde yarı yarıya dağılmaktadır.

6. Mezunların yaklaşık yarısının kendi alanlarında iş bulabildikleri ifade edilirken, iş bulma süreleri alanlara göre değişmektedir.

Sonuç

Dünya Bankası Endüstriyel Eğitim Projesi, Türkiye MYO sisteminde yeni bir model ve yeni bir ara insan gücü tipi öngörmüştür. Bu aynı zamanda yeni bir anlayış demektir. Hiç kuşkusuz yeni bir model, mevcut sistemde birtakım yenilikleri de beraberinde getirir. Bir başka ifadeyle, bir modelin işleyişi, ancak onun için gerekli unsurların sağlanmasıyla mümkün olur.

Bulgular gözden geçirildiğinde, proje kapsamındaki okullarda yenilenme yönünde ciddi atılımlar yapıldığı dikkati çekmektedir. Bu çerçevede, bina ve donanım ihtiyaçlarının büyük ölçüde karşılandığı, 152 yeni öğretim elemanına yurt dışında öğrenim sağlandığı, yöneticilerin büyük bir bölümünün yeni model ve anlayış doğrultusunda eğitildikleri, endüstriye dayalı öğretim konusunda önemli adımlar atıldığı söylenebilir. Bunlarla birlikte, ders materyali ihtiyaçlarının yeterince karşılanmadığı, yurt dışında yetiştirilen elemanların yaklaşık % 25’inin mecburi hizmet bitiminde görevden alınmaları ve bu kaçışı önleyecek yeterli önlemlerin alınamayışı, yerel dayanışma kurullarının henüz yeterince etkin olamadığı ve EDÖ uygulamalarının bazı okullarda tam olarak oturtulmadığı gibi konular, projenin, eksiklikleri olarak vurgulanabilir. Diğer taraftan mezunların istihdamında karşılaşılan güçlükler ve gittikçe artan işsizlik sorunu karşısında, pek çok bölüm mezunları için tümit verici bir tabloyu yansıtmaktadır.

Tüm bunlarla birlikte asıl önemli olan, proje desteğinin bitiminden sonra, bu okulların gelişme trendinin nasıl olacağı konusudur. Eğer okullar proje döneminde elde ettikleri olanak bilgi ve deneyimi daha ileriye taşıyabilir ve gelişmeyi sürekli kılabılırlerse projenin hedeflerine ulaşma düzeyi daha yüksek olacaktır.

Öneriler

Araştırma bulgularına dayanarak şu öneriler ileri sürülebilir:

1. Yöneticileri, proje tarafından sağlanmış olan fiziki ve insangücü desteklerini en iyi biçimde değerlendirmeli ve bu destekleri gelecekteki gelişmelerinin itici gücü olarak görmelidir.

2. Okulların işleyişi ve gelişimi için sadece fiziki tesis ve olanakların yeterli olamayacağı, hem eldeki akademik insan gücü kaynaklarının okullarda tutulması hem de nitelikli mezunların okullara çekilmesi konusundaki çabalar yoğunlaştırılmalıdır.

3. Endüstriye Dayalı Öğretimin yerleştirilmesi yönündeki girişimlerde sabırlı fakat ısrarlı olunmalıdır. Bu çerçevede mesleki eğitimin önemi konusunda iş verenlerin bilinçlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülmeli, Yerel Dayanışma Kurallarının aktif konuma geçirilmesi sağlanmalıdır.

4. Mezunların istihdam konusu, okul yöneticilerinin asıl işlevleri olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır. Bu çerçevede EDÖ uygulamaları istihdama geçişin bir aracı olarak kullanılmalıdır.

5. Proje uygulamalarından elde edilen sonuçların tüm MYO'larına yaygınlaştırılması için çaba gösterilmelidir.

KAYNAKLAR

- Adem, Mahmut. **Türk Eğitiminin Ekonomik Politikası**. Ankara Bilim Matbaası, 1977.
- Akhun, İlhan. "Okul-Sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Eğitimi", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Özel sayı, Yıl: 1987 Sayı: 2.
- Akın, Cihangir ve Adem Uğur. "Kalkınmaya Dönük Bir Mesleki Teknik Eğitim Politikasının Yönlendirilmesinde Meslek Yüksek Okullarının Yeri ve Önemi", **Türkiye'nin Teknik ve Bilimsel Gelişmesinde Gelecek 10 Yıllık Yükseköğretim Sorunları ve Sakarya'nın Yeri**. Sakarya: Mühendislik Fakültesi Matbaası, 1986.
- American Universities and Colleges**, Thirteenth Edition. New York: Walter de Gruyter, 1987.
- Ar, Ayseli Usluata. "Yükseköğretimde Çözüm Yolu: Meslek Okulları", **Milliyet**, 18 Haziran 1983, s. 2.
- Artemel, Süheyla. "Mesleki Yükseköğretimin Niteliği ve Hedefleri", **Marmara Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Sempozyumu**. 15 Haziran 1984, Bildiriler. İstanbul: Güzel Sanatlar Fakültesi Yayını, 1984.
- Aydın, Mustafa. **Eğitim Yönetimi**. 2. Baskı. Ankara: İm Eğitim Araştırma Yayın Danışmanlık A.Ş., 1986.
- **Çağdaş Eğitim Denetimi**. 2. Bası. Ankara: İm Eğitim Araştırma Yayın Danışmanlık A.Ş., 1986.
- Bakanlara Bağlı ve Bakanlıklarla ilgili Kurumlara Öğrencilerin Yapacakları Staj Çalışmalarını Düzenleme Yönetmeliği, 1 Haziran 1967 tarih ve 12610 sayılı Resmi Gazete.
- Baloğlu, Zekai. **Türkiye'de Eğitim**. İstanbul: TÜSİAD, 1990.
- Başaran, İbrahim Ethem. **Eğitim Yönetimi**. Ankara: Gül Yayınevi, 1988.

- Bedük, Dinçer. "YÖK/Dünya Bankası Meslek Yüksekokulları Projesinde Öngörülen Okul-Sanayi İşbirliğinin Konya Meslek Yüksekokulu Uygulaması", **II. Ulusal Üniversite Sanayi İşbirliği Sempozyumu**. Bildiri Özetleri 23-25 Haziran 1988, Kayseri.
- Bernard, Michel-Yves. "Problems of Employment for Graduates of Short-Cycle Higher Education and French Experience with University Institutes of Technology (IUT's)", (OECD, 1973, ss. 283-311).
- Bircan, İsmail. "Türkiye'de Eğitim-İstihdam İlişkisi" **Planlama Dergisi**, Sayı: 16, Aralık 1984
- Boğaziçi Üniversitesi. **Önlisans Yüksek Okulu Yöneticilik Şubesi Üzerine Bir Araştırma**. İstanbul: Mayıs 1981.
- Bursalıoğlu, Ziya. **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. Altıncı Baskı. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1982.
- Bülbül, Sudi. "Eğitim Planlaması ve Harcamaları" **Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, İstanbul: MEB Yayınları, 91, 1983.
- Cercy, Ladislaw. "Factors of Implementation, Achievement, and Failure in European Education Reforms", **Higher Education in Europe**, Vol. XII, No. 3, 1987.
- Commonwealth Universities Yearbook 1986 ve 1988**. Volume 1-2. London: The Association of Commonwealth Universities.
- Department of Education and Youth Affairs. **Education in Australia**. Canberra: 1984.
- DİE, **Milli Eğitimde 50 Yıl, 1923-1973**. Ankara: 1973.
- Dawkins, J.S. **Higher Education: A Policy Discussion Paper**. Canberra: 1987.
- Diener, Thomas. "The Role of the Community Colleges in the Development and Welfare of Society: A Case Study of the U.S.A.", **Quality of Education: Its Future Prospects in the Turkish Educational System**. Faculty of Education Hacettepe University, Ankara, 1985.
- Doğan Hıfzı. "Ara Kademe İnsangücü İhtiyacı ve Meslek yüksek Okulları. **Marmara Üniversitesi Meslek Okulları Sempozyumu**. 15 Haziran 1984, Bildiriler İstanbul: Güzel Sanatlar Fakültesi Yayını, 1984.
- , "Sempozyumun Değerlendirilmesi ve Kapanış", **Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu (28-29 Nisan 1983)**. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1983.
- Doğan Hıfzı, Cevat Alkan ve İlhan Sezgin. **Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri**. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimler Fakültesi Yayınları, 1980.
- DPT. **Üniversite, Araştırma Kurumları ve Endüstri Arasındaki Bağları Geliştirme Projesi**. Nihai Rapor. Ankara: 1989a.
- , **Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1990-1994**. Ankara 1989b.
- , **Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1985-1989**. Ankara: 1985.
- , **Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1979-1983**. Ankara: 1979.
- , **Yeni Strateji ve Kalkınma Planı Üçüncü Beş Yıl: 1973-1977**. Ankara: 1973.
- , **Kalkınma Planı İkinci Beş Yıl: 1968-1972**.

Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası, 1967.

-----. **Kalkınma Planı Birinci Beş Yıl: 1963-1967.**

Ankara: Başbakanlık Devlet Basımevi, 1963.

-----. Türkiye Eğitim ve Öğretim sektörü İncelemesi, Dünya Bankası Raporu Özeti ve Değerlendirmesi. Ankara: Ocak 1987.

-----. **IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı Eğitim Özel İhtisas Komisyon Raporu.** Çoğaltma, Ankara: Haziran 1977.

Education in Japan. Tokyo: Foreign Press Center, March 1988.

Eide, Kjell. "The University into the 21 st Century Planning priorities: Western European Challenges", **Higher Education in Europe**, Vol. X , No: 2, 1985.

Ekonomik Panorama, "Geleceğin Ekonomistleri Özel Sektörcü ve Bireyci", 3 Haziran 1990, Sayı 16.

Ertürk, H. Selahattin, **Türkiye'deki Bazı Eğitim Sorunları Üzerine Düşünceler**, Ankara: Yelkentepe Yayınları, 9, 1986.

Furth, Dorotea. "Short-Chyle Higher Education: Some Basic Considerations", (OECD, 1973, SS. 13-42.

Güneş. "Üniversite-Sanayi İşbirliği Toplantısı Yapıldı", 9 Ekim 1985, s. 8.

Hesapçıoğlu, Muhsin. **Türkiye'de insan gücü ve Eğitim Planlaması.** Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1984.

"Inventory of Non-Traditional Post-Secondary Educational Institutions"**Higher Education in Europe**, Vol. X, No. 1, 1985.

İkinci Uluslararası Yükseköğretim Konferansı: Üniversite Yönetimi, (OECD ile müşterek), Ankara: Meteksan Anonim Şirketi, 1989.

İKV. Teknolojik Gelişmeye Uygun Mesleki Eğitim. İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, Mayıs 1989.

Japanese Colleges and Universities 1989, Tokyo: Maruzen Co Ltd., 1989.

Kaptan, Saim. **Türkiye'de yükseköğretim Reformu ve İnsan gücü Potansiyeli.** Ankara: DPT, Mart 1986.

-----, **Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri.** Ankara: Rehber Dağıtım, 1981.

Karasar, Niyazi. **Önlisans Eğitim ve Teknikeğitimde Uygulanabilirliği.** Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1981.

Karhan, Kemal. **Meslek Yüksek Okulları, (Çoğaltma)**, 1983.

-----, **Ara İnsan gücü. (Çoğaltma)** 1983.

Kavak, Yüksel. **Kalkınmada Öncelikle Yörelerdeki Yükseköğretim Kurumlarının Çevreye Dönük Faaliyetleri.** Ankara: TOBB Yayını, 1990.

-----, **Meslek Yüksek Okulları: Değişim ve İş Hayatıyla İlişkiler.** Ankara: Evren Ofset; 1992.

Kaya, Yahya Kemal. **İnsan Yetiştirme Düzenimiz. Politika/Eğitim/Kalkınma.** Geliştirilmiş 4. Baskı: Ankara 1984.

- Amerika Birleşik Devletlerinde Mesleki-Teknik Eğitim. Ankara: DPT, 1983.
- Eğitim Yönetimi: Kuram ve Türkiye'deki Uygulama, 2. Basım. Ankara: DPT, 1983.
- King, Alexandre, "Eğitim Toplum ve Gelişim", **Ekonomik Gelişmeyi Hızlandıran Bir Etken Olarak Eğitim** İstanbul: Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyeti, 1966.
- Korkut, Hüseyin. **Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere Üniversitesi**, Ankara: 1990.
- MEB. Milli Eğitim Politikaları İncelemesi-Türkiye. OECD Raporu. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1990.
- **Çıracılık ve Mesleki-Teknik Eğitim Konseyi Raporu**. Ankara: 5 Mayıs 1990.
- Meslek Yüksekokullarında Yeni Öğretim Anlayışı ve 1983-84 Öğretim Yılında İzmir Meslek Yüksekokulu. (Çoğaltma) Ağustos 1983.
- Ministry of Education, Science and Culture. **Education in Japan**. 1986.
- Norway. **Higher Education in Europe**. Vol. XII, No: 3, 1987.
- OECD. **Education and the Economy in a Changing Society**. Paris: 9189.
- **Education in OECD Countries 1986-87**. Paris: 1989.
- **Universities Under Scrutiny**. Paris: 1987.
- **Industry and University: New Forms of Co-operation and Communication**. Paris: 1984.
- **Short-Cycle Higher Education in Search For Identity**, Paris: 1973.
- **Alternatives to Universities**. Paris: OECD, 1991.
- Otmanbölük, Naci ve Emin Yavuzşen. "Türk Sanayinin Gelişmesinde Meslek Okullarının Önemi", **Türkiye'nin Teknik ve Bilimsel Gelişmesinde Gelecek 10 Yıllık Yükseköğretim Sorunları ve Sakarya'nın Yeri**. Sakarya: Mühendislik Fakültesi Yayını, 1986.
- Outline of Education in Japan 1989**. Ministry of Education, Science and Culture, 1989.
- Özdil, İlhan. Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunları/Çözümler. Ulusal/Evrensel Perspektif. **Çıracılık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi Hazırlık Dokümanı**. Ankara: MEB, Nisan 1990.
- Ekonomik Kalkınma/Endüstriyel Eğitim ve Proje Bazında YÖK/Dünya Bankası Girişimleri. Çoğaltma, Mayıs 1987.
- Eğitimde Okul-Endüstri Ortaklığının Bir Aracı Olarak Türkiye/Dünya Bankası Endüstriyel Eğitim Projesi. Çoğaltma, Tarihsiz.
- Özel sektöre Ait İşyerlerinde Staj Yapacak Öğrencilerin Staj Çalışmalarını Düzenleme Yönetmeliği, 1969.
- Özgüven, Ethem. "Ülkemizin Üst Düzey Teknisyen İhtiyacı ve Eğitimi", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı, Yıl: 1987, Sayı: 2.
- Saatçioğlu, Ömer. "Endüstri-Üniversite-Devlet İşbirliği Sistemi", **I. Bilim ve Teknoloji Şurasına Sunulmuş Tebliğ**, 14-16 Mayıs 1990.

- Sezgin, ilhan. Çıraklık, Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi. **Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi Hazırlık Dokümanı**. Ankara: MEB, Nisan 1990.
- , "Meslek Yüksek Okulları Eğitim Programlarının Sistem Yaklaşımı Yönünden İncelenmesi", **Marmara Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları Sempozyumu**. 15 Haziran 1984. Bildiriler. İstanbul: Güzel Sanatlar Fakültesi Yayını, 1984.
- Sorheim, Injaldo. "The Norwegian Regional Colleges", (OECD, 1973:45-82).
- Şen, Nihat. "Meslek Yüksek Okullarının Yaygın Eğitim Programları Düzenlemesi, Uygulaması ve Okulların Çevre ile İşbirliği Sorunları" **Türkiye'nin Teknik ve Bilimsel Gelişmesinde Gelecek 10 Yılın Yüksek Öğretim Sorunları ve Sakarya'nın Yeri**. Sakarya: Mühendislik Fakültesi Yayını, 1986.
- Taymaz, Haydar. "Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemleri ve Örgütlenmesi", **Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu** (28-29 Nisan 1983). Ankara: A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1983.
- Tekniker Okulları**. Ankara: Balkanoğlu Matbaacılık Ld. Şti., 1964.
- TEKSİS Entegrasyon Uzmanları Grubu. Meslek Yüksek Okullarının öğrenci ve öğretim programı profili araştırması. (Bulgu, Yorum ve Öneriler). Ankara: Kasım 1985.
- TOBB. **Planlı Dönemde Rakamlarla Türkiye Ekonomisi**. Ankara: 1990.
- Tosun, Kemal. "İş Hayatı-Üniversite İşbirliği", **İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi**, C 4, No. 1, Kasım 1975.
- Turgut, M. Fuat. "Yükseköğretim Kurumlarının Bölgesel Kalkınmadaki Fonksiyonları", **Fırat Havzası Yükseköğretim Sempozyumu**, 13-14 Nisan 1987, Elazığ.
- UNESCO Cepes. **Higher Education in the United States**. Bucharest: 1982.
- Ural, Oktay. Meslek Yüksek Okulları Sistemi. (Çoğaltma), 1983.
- U. S Department of Education. **Digest of Education Statistics 1989**. December 1989.
- Ünal, L. Işıl. "Üniversite Mezunlarının İstihdam Sorunları", **Eğitim ve Bilim**, Cilt: 14, Sayı: 76. Nisan 1990.
- , "Türkiye'de Ortaöğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitimin Ekonomik Değeri", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. H. Selahattin Ertürk Özel Sayısı, Yıl: 1988, Sayı: 3.
- Yıldız, Gültekin ve Cihangir Akın. "Eğitimde Üniversite-Sanayi İşbirliğine Doğru", **II. Ulusal Üniversite-Sanayi İşbirliği Sempozyumu**. Bildiri özetleri. Kayseri, 23-25 Haziran 1988.
- YÖK/Dünya Bankası Endüstriyel Eğitim Projesi(II). Endüstriyel Eğitim Projesi Politika Kurulu Dokümanı, (Çoğaltma), 1989.
- YÖK/DB. Endüstriyel Eğitim Proje Koordinatörlüğü Dokümanı, 1983.
- YÖK. Yükseköğretimdeki Gelişmeler (Kasım 1981-Kasım 1988). Ankara: 1988.
- , **Türkiye'de Yükseköğretimin Dünü ve Bugünü**. Ankara: Meteksan Anonim Şirketi, Kasım 1989.

EKLER**Ek: 1-a****OKUL YÖNETİCİLERİNE GÖNDERİLEN ANKET****GENEL BİLGİLER**

1- Okulunuzun bulunduğu İl/ilçe:

2- Okulunuz hangi öğretim yılında proje kapsamında alınmıştır?.....

PROJE HEDEFLERİNİN GERÇEKLEŞME DÜZEYİNE İLİŞKİN BİLGİLER:

1. Yeni geliştirilen programlar için gerekli **bina ihtiyacı** ne ölçüde karşılanabilmiştir?

- () Hiç
 () Kısmen
 () Tamamen

2. Yeni geliştirilen programlar için gerekli **donanım** (atölye, laboratuvar, araç-gereç, makine-teçhizat) ne ölçüde karşılanabilmiştir?

- () Hiç
 () Kısmen
 () Tamamen

3. Yeni geliştirilen programlar için gerekli olan ve 2'ci sorunun dışında kalan **materyaller** (ders araç-gereci, ders notu, vb.) ne ölçüde sağlanmıştır?

- () Hiç
 () Kısmen
 () Tamamen

4. Yeni atamalar ve Yurtdışına Göndermeler:

- a. Yurtdışında yetiştirilmek üzere yeni atananların sayısı:..... kişi.
 b. Yurtdışına Gönderilen:

- 1.Yeni atananlardan: kişi?
 2.Eski elemanlardan: kişi?

5. Öğretim elemanı olarak yetiştirilmek üzere alınıp yurtdışına gönderilmiş olup geri dönenlerden:

- a. Göreve devam etmekte olanların sayısı:..... kişi.

b. Okuldan ayrılmış olanlar varsa, bunlardan,

1. Proje kapsamındaki bir MYO'na gitmiş olanların sayısı :kişi.

2. Proje kapsamı dışında kalan bir MYO'na gitmiş olanların sayısı: kişi.

3.1'nci ve 2'nci durumların dışında herhangi bir kuruma (özel veya devlet) gitmiş olanların sayısı: kişi.

6. Endüstriye Dayalı Öğrenme (EDÖ) açısından:

a. Uygulama için istenilen niteliklere uygun işyeri bulmakta güçlük çekilmekte midir?

<u>Bölümün Adı</u>	<u>Hiçbir zaman</u>	<u>Arasıra</u>	<u>Hemen hemen her zaman</u>
Teknik	()	()	()
İk. ve. İd.	()	()	()
Sağlık	()	()	()

b. Öğrenciler uygulama sırasında, öğretim elemanlarınız tarafından ne ölçüde denetlenmektedir ?

- () Hiç
 () Her dönemde en az bir kez
 () Belli aralıklarla bir kaç kez
 () Sürekli
 () Diğer (Lütfen belirtiniz)

c. Size göre genel olarak Endüstriye Dayalı Öğrenme (EDÖ) uygulamaları ne ölçüde **amacına uygun** olarak yürütülmektedir?

- () Hiç
 () Az
 () Orta
 () Çok
 () Tam

7. Yerel Danışma Kurulları görevlerini ne ölçüde amacına uygun olarak yürütülmektedir?

- () Hiç
 () Kısmen
 () Tamamen

8. Yerel Danışma Kurullarının daha etkili olabilmesi için neler önerirsiniz? Lütfen yazınız.

a.

b.

c.

9. Gözlem ve/veya araştırmalarınıza göre yeni geliştirilen programlardan mezun olanların iş bulma durumları nasıldır?

a. Mezunlarınızdan kendi alanıyla ilgili iş bulmuş olanların, yaklaşık olarak, oranı nedir? %

b. İşe yerleşenler ortalama olarak mezuniyetten sonra ne kadar sürede iş bulmaktadırlar?

<u>Program Adı</u>	<u>1-3 ay</u>	<u>4-6 ay</u>	<u>7-12 ay</u>	<u>Diğer</u>
.....	%	%	%	%
.....	%	%	%	%
.....	%	%	%	%
.....	%	%	%	%

10. Yönetici, (Okul Müdürü, Müdür, Müdür Yardımcısı ve Bölüm Başkanı) yetiştirilmesi konusunda neler yapılmıştır? (Lütfen maddeler halinde sıralayınız.)

- a.
- b.
- c.
- d.

11. Yukarıdaki soruların dışında önemli gördüğünüz görüş ve önerilerinizi lütfen yazınız?

Ek: 1-b

ÖĞRETİM ELEMANLARINA GÖNDERİLEN ANKET GENEL BİLGİLER

1. Okulunuzun bulunduğu İl/ilçe
2. Okulunuz hangi öğretim yılında proje kapsamına alınmıştır?.....

PROJE HEDEFLERİNİN GERÇEKLEŞMESİ DÜZEYİNE İLİŞKİN BİLGİLER:

1. Yeni geliştirilen programlar için gerekli **bina ihtiyacı** ve ölçüde karşılanabilmiştir ?

- () Hiç
() Kısmen
() Tamamen

2. Yeni geliştirilen programlar için gerekli **donanım** (atölye, laboratuvar, araç-gereç, makine-teçhizat) ne ölçüde karşılanabilmiştir?

- () Hiç
() Kısmen
() Tamamen

3. Yeni geliştirilen programlar için gerekli olan ve 2'ci sorunun dışında kalan **materyaller** (ders araç-gereci, ders notu, vb.) ne ölçüde sağlanmıştır?

- () Hiç
() Kısmen
() Tamamen

4. **Endüstriye Dayalı Öğrenme (EDÖ)** açısından:

a. Uygulama için istenilen niteliklere uygun işyeri bulmakta güçlük çekilmekte midir?

<u>Bölümün Adı</u>	<u>Hiçbir zaman</u>	<u>Arasıra</u>	<u>Hemen hemen her zaman</u>
Teknik	()	()	()
İk. ve. İd.	()	()	()
Sağlık	()	()	()

b. Öğrenciler uygulama sırasında, öğretim elemanlarınız tarafından ne ölçüde denetlenmektedir?

- () Hiç
 () Her dönemde en az bir kez
 () Belli aralıklara bir kaç kez
 () Sürekli
 () Diğer (Lütfen belirtiniz)

c. Size göre genel olarak Endüstriye Dayalı Öğrenme (EDÖ) uygulamaları ne ölçüde **amacına uygun** olarak yürütülmektedir?

- () Hiç
 () Az
 () Orta
 () Çok
 () Tam

5. Yerel Danışma Kurulları görevleri ne ölçüde yerine getirmektedirler?

- () Hiç
 () Kısmen
 () Tamamen

6. Yerel Danışma Kurullarının daha etkili olabilmesi için neler önerirsiniz? Lütfen yazınız.

- a.
 b.
 c.

7. Gözlem ve/veya araştırmalarınıza göre yeni geliştirilen programlardan mezun olanların iş bulma durumları nasıldır?

a. Mezunlarınızdan kendi alanıyla ilgili iş bulmuş olanların, yaklaşık olarak, oranı nedir? %

b. İşe yerleşenler ortalama olarak mezuniyetten sonra ne kadar sürede iş bulmaktadırlar?

<u>Program Adı</u>	<u>1-3 ay</u>	<u>4-6 ay</u>	<u>7-12 ay</u>	<u>Diğer</u>
.....	%	%	%	%
.....	%	%	%	%
.....	%	%	%	%
.....	%	%	%	%

8. Yukarıdaki soruların dışında önemli gördüğünüz görüş ve önerilerinizi lütfen yazınız?

Ek: 2

MESLEK YÜKSEKOKULU PROGRAMLARI**TEKNİK PROGRAMLAR**

Ağaç İşleri
Arazi Muhafaza ve Islah (Kapatıldı)
Aracılık
Bağcılık
Bahçe Ziraatı
Besicilik
Bilgi İşlem (Bilgisayar Programcılığı oldu)
Bilgisayar Donanımı
Bilgisayar Programcılığı
Biyomedikal Cihaz Teknoloji
Boya Teknolojisi
Budama Aşılama (Seracılık-Budama Aşılama oldu)
Cam
Cevher Hazırlama
Çay Ekspresliği
Çevre Koruma
Çini İşlemeciliği
Değirmencilik
Demiryolu Araçları
Demiryolu İnşaatı ve İşletmeciliği (Ulaştırma oldu)
Deniz Adamlığı (Gemi Adamı Yetiştirme) (öğrenci alınmıyor)
Deniz Makinistliği
Dericilik
Deri Konfeksiyon
Doğal Gaz ve Isıtma
Dokuma (Tekstil oldu)
Döküm
Duvar Süsleme Sanatları
Ekmekçilik
El Basmacılığı (Tekstil Baskı oldu)
El Sanatları
Elektrik
Elektronik
Endüstri Bitkileri Yetiştirme ve Değerlendirme
Endüstriyel Elektronik
Et Endüstrisi
Fermantasyon
Fermente Ürünler (Fermantasyon oldu)
Fındık Ekspresliği
Fidan Yetiştirme
Fotoğraf
Gıda Kalite ve Sağlık Kontrol (Gıda Teknolojisi oldu)

Gıda Teknolojisi
 Grafik
 Haberleşme
 Halıcılık
 Harita
 Harita Kadastro
 Harita Maden Ölçme
 Hayvan Yetiştiriciliği (Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı oldu)
 Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı
 Hazır Giyim
 Hidroelektrik Santralleri
 İklimlendirme-Soğutma
 İnşaat
 İş Makinaları
 İşletme Organizasyonu ve Çiftlik Yönetimi
 Kağıtçılık
 Kaynakçılık (Kaynak Teknolojisi oldu)
 Kaynak Teknolojisi
 Kesim ve Et (Et Endüstrisi oldu)
 Kıyı Kaptanlığı
 Kimyâ
 Konfeksiyon
 Kontrol ve Ölçü Aletleri (Kontrol Sistemleri Teknolojisi oldu)
 Kontrol Sistemleri Teknolojisi
 Konservasyon
 Konservecilik
 Lastik (Lastik Teknolojisi oldu)
 Lastik Teknolojisi
 Maden
 Makine
 Makine-Resim Konstrüksiyon
 Mantarcılık
 Matbaacılık
 Mermercilik
 Meyve-Sebze İşleme
 Moda Konfeksiyon
 Mobilya ve Dekorasyon
 Motor
 Orman Ürünleri
 Otomasyon
 Örme
 Pamuk Eksperliği ve İplikçilik
 Pancarcılık
 Petrol, Sondajı ve Üretimi
 Rafineri
 Rafineri ve Petrokimya
 Radyo-Televizyon Tekniği
 Radyo-Televizyon Yayımcılığı
 Restorasyon

Sağlık Kurumları İşletmeciliği
Satış Yönetim
Sekreterlik (Büro Yönetimi ve Sekreterlik oldu)
Seyahat İşletmeciliği
Sigortacılık
Sosyal Bilimler
Tapu Kadastro
Turizm (Turizm ve Otelcilik oldu)
Turizm Rehberliği
Turizm ve Otelcilik
Yiyecek-İçecek İşletmeciliği

SAĞLIK PROGRAMLARI

Ambulans ve Acil Bakımı Teknikerliği
Anestezi
Çevre
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
Diş Protez
Diyaliz
Ebelik
Hemşirelik
Laboratuvar
Odiyometri
Obtisyenlik
Pataloji Laboratuvar
Protez ve Ortez
Radyoloji
Radyoterapi
Sağlık Laboratuvar (Tıbbi Laboratuvar oldu)
Sağlık Teknikerliği
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik
Tıbbi Laboratuvar

Restorasyon ve Konservasyon
 Sebze Üretimi
 Seracılık
 Seracılık-Budama ve Aşılama (Seracılık oldu)
 Seramik
 Serigrafi
 Sıhhi Tesisat
 Soğutma Tesisatçılığı (Soğutma ve Havalandırma oldu) (İklimlendirme-Soğutma oldu)
 Soğutma ve Havalandırma (İklimlendirme-Soğutma oldu)
 Sondajcılık
 Sualtı
 Su Ürünleri
 Süt ve Ürünleri
 Tarım Alet ve Makineleri
 Tarım Makineleri (Tarım Alet ve Makineleri oldu)
 Taş ve Metal İşlemciliği
 Tarımsal Kooperatifçilik
 Tavukculuk
 Tekstil
 Tekstil Baskı
 Tekstil ve Halı Makineleri (Tekstil oldu)
 Tohum Üretimi ve Muhafazası
 Tütün Yetiştiriciliği ve İşlemciliği
 Ulaştırma
 Uygulamalı Takı Teknolojisi

İKTİSADİ VE İDARİ PROGRAMLAR

Avrupa Topluluğu
 Bankacılık
 Bankacılık Sigortacılık
 Bilgisayarlı Muhasebe ve Vergi Uygulama
 Büro Yönetimi ve Sekreterlik
 Denizcilik (Öğrenci alınmıyor)
 Dış Ticaret
 Ev İdaresi
 Gümrük İşletme
 İş İdaresi
 İşletmecilik
 İthalat-İhracat
 Kooperatifçilik
 Mahalli İdareler
 Halkla İlişkiler
 Muhasebe
 Orta Kademe Yöneticilik
 Otel Yöneticiliği
 Pazarlama
 Piyasa Araştırmaları ve Reklamcılık